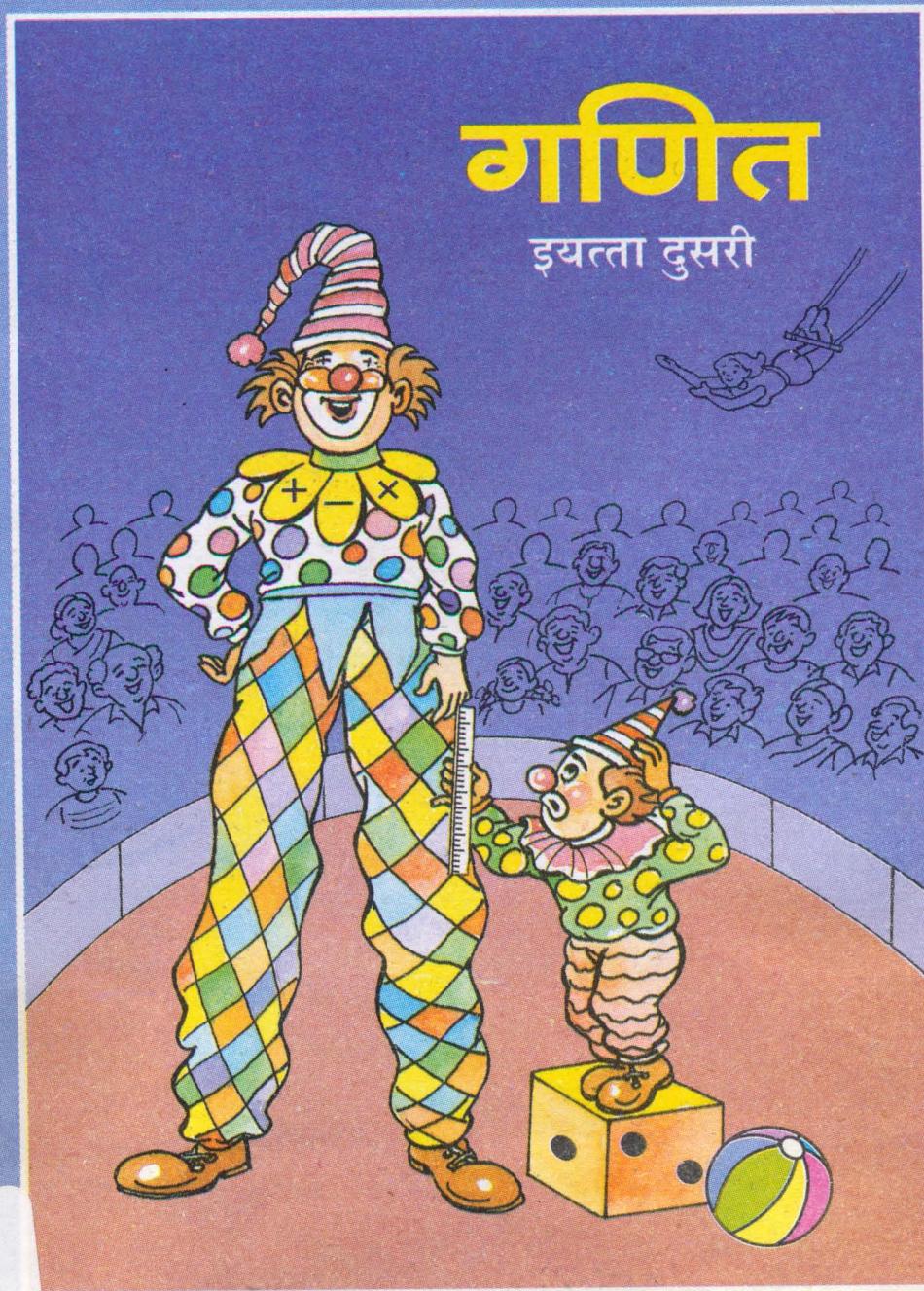

स्वाध्यायपुस्तिका

गणित

इयत्ता दुसरी

TEXTBOOK
MAH

G019286

THE LIBRARY

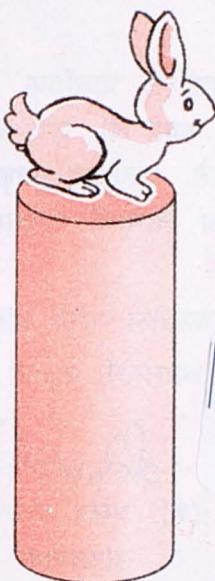

M. S. BUREAU
OF
TEXT BOOKS
PUNE

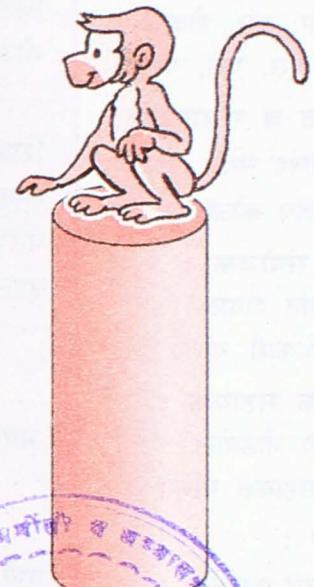
स्वाध्यायपुस्तिका

गणित इयत्ता दुसरी

G00019286

19286

नाव :	_____
शाळा :	_____
तुकडी :	_____

महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे - ४११ ००४.

प्रथमावृत्ती : २००७
पाचवे पुनर्मुद्रण : २०१२

गणित विषय समिती
(निर्मित्रित) :

डॉ. हेमलता पारसनीस
प्रा. र. गो. साखेरे
डॉ. जयश्री विलास अंत्रे
सौ. अलका साठे
श्री. वसंत शेवाळे
(सदस्य सचिव)

लेखन सहाय्य :
श्री. वि. वि. देवगावकर
श्री. एस. एस. शेवाळे
श्रीमती एस. एस. पोफळे

मुख्यपृष्ठ व सजावट :
श्री. आनंद मांडे
श्री. संदीप कोळी

प्रमुख संयोजक :
श्री. वसंत शेवाळे

विशेषाधिकारी गणित

संयोजक सहायक :
उज्ज्वला गोडबोले
विषय सहायक गणित

निर्मिती :

श्री. संजय काबळे
निर्मिती अधिकारी
श्री. प्रशांत हरणे
निर्मिती सहायक

अक्षरजुळणी :

मुद्रा विभाग
पाठ्यपुस्तक मंडळ, पुणे.

कागद :
७० जी.एस.एम., क्रीमवोह

मुद्रणादेश : N/Tech/2012-13/
(1 Lacs)

मुद्रक : Delight Printers,
Pune 411 005.

प्रकाशक :
श्री. विवेक गोसावी
नियत्रक,
पाठ्यपुस्तक निर्मिती मंडळ,
प्रभादेवी, मुंबई ४०० ०२५.

© महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे ४११ ००४.

प्रस्तावना

राष्ट्रीय शैक्षणिक आराखडा २००५ तसेच प्राथमिक शिक्षण अभ्यासक्रम २००४ मध्ये स्वयंअध्ययनावर भर देण्यात आलेला आहे. प्रचलित पाठ्यपुस्तकांचे स्वयंअध्ययन करणे विक्यार्थ्याना सहज शक्य व्हावे, या हेतूने स्वाध्यायपुस्तिकांची निर्मिती करण्याचे ठरते. त्यानुसार तयार केलेली इयत्ता दुसरीची ही स्वाध्यायपुस्तिका आपल्या हाती देताना आम्हांला विशेष आनंद वाटतो.

स्वाध्यायपुस्तिकांचे स्वरूप कार्यपुस्तिकेप्रमाणे आहे. पुस्तिकेचा आकार पाठ्यपुस्तकापेक्षा मोठा आहे. उदाहरणे सोडवण्यासाठी प्रत्येक प्रश्नानंतर पुरेशी जागा ठेवली आहे. प्रश्नांची रचना 'सोप्याकडून कठीणाकडे' करण्यात आली आहे, असे केल्यामुळे सामान्य विक्यार्थी देखील स्वप्रयत्नाने नाउमेद न होता प्रश्न सोडवू शकेल. इयत्ता दुसरीच्या या पुस्तिकेत रंजकता वाढवण्याकरता भरपूर चित्रांचा समावेश केला आहे. आवश्यक तेथे रेखीव आकृत्या, सारण्या इत्यादी देण्यात आल्या आहेत. विक्यार्थ्यानी स्वाध्याय नियमितपणे सोडवावे यासाठी शिक्षकांनी स्थानिक परिस्थिती लक्षात घेऊन उपाय योजना करावी.

गणित विषय समितीमधील निर्मित सदस्यांच्या मार्गदर्शनाखाली प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षकांनी या स्वाध्यायपुस्तिका परिश्रमपूर्वक तयार केल्या आहेत. या कामी श्री. एन. के. जरग यांचे सहकार्य मंडळास मिळाले आहे. मंडळ या सर्वांचे आभारी आहे. महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषदेमार्फत 'सर्व शिक्षा अभियान' अंतर्गत सदर स्वाध्यायपुस्तिका लाभार्थी विक्यार्थ्याना मोफत उपलब्ध करून देण्यात येत आहेत.

विक्यार्थी, शिक्षक व पालक या स्वाध्यायपुस्तिकेचे स्वागत करतील अशी आशा आहे.

या पुस्तिकेचा वापर करताना काही अडचणी जाणवल्यास त्यासंबंधी सूचना व अभिप्राय अवश्य कळवावेत.

मिळाले

(डॉ. वसंत काळपांडे)

संचालक

महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व
अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे.

शिक्षकांशी हितगुज

- विक्यार्थ्याना नियमित अभ्यास करण्याची सवय लागावी या हेतूने ही स्वाध्याय पुस्तिका तयार केली आहे.
- पाठ्यपुस्तकातील विषयांश शिकवल्यानंतर विक्यार्थ्यानी स्वाध्यायातील प्रश्न घरी सोडवावेत ही अपेक्षा आहे.
- शैक्षणिक वर्षात हे सर्व स्वाध्याय प्रत्येक विक्यार्थ्याने वर्षभर नियमितपणे सोडवावेत यासाठी नियोजन करावे.
- गणिताच्या तासिकेतील सुरुवातीच्या काही मिनिटात सर्वांनी स्वाध्याय सोडवले आहेत काय हे वर्गात फिरून पहावे.
- प्रत्येक दिवशी दिलेल्या स्वाध्यायातील प्रश्नांची उत्तरे वर्गात सांगा. विक्यार्थ्यानी चुका केल्यास न रागावता त्यांना चुका दाखवाव्यात आणि गरजेनुसार वैयक्तिक व सामुदायिक मार्गदर्शन करावे. विक्यार्थ्याच्या ज्ञानाच्या पोकळ्या व गैरसमजुटी वेळीच दुरुस्त केल्यास विक्यार्थ्याची प्रगती चांगल्या प्रकारे होईल हे लक्षात घ्यावे.
- विक्यार्थी स्वाध्याय स्वप्रयत्नाने सोडवतील याढप्टीने स्थानिक परिस्थितीनुसार उपाययोजना करावी.
- विक्यार्थ्यानी हे स्वाध्याय नियमितपणे सोडवल्यास त्यांची विषयातील अभिरूची निश्चित वाढेल. तुम्ही अध्यापनासाठी घेतलेले श्रम सत्कारणी लागतील, असे खात्रीने सांगता येईल.

28 जून
१०८८
६२९९

स्वाध्याय १

संख्यांचे अक्षरी लेखन

१. संख्या अक्षरांत लिहा.

- (१) ५ _____
- (२) १२ _____
- (३) ७ _____
- (४) १४ _____

- (५) २४ _____
- (६) १९ _____
- (७) २१ _____
- (८) १६ _____

२. जोड्या लावा.

तेवीस		१५
अठरा		१७
पंधरा		२५
सतरा		२३
पंचवीस		१८
एकवीस		२१

३. अक्षरी संख्या अंकांत लिहा.

- (१) नऊ _____
- (२) तेरा _____
- (३) बीस _____
- (४) बावीस _____
- (५) सहा _____
- (६) चौदा _____

४. चौकटींत क्रमाने संख्या लिहा.

- (१) ७ ते १२ →

--	--	--	--	--	--
- (२) ३९ ते ४४ →

--	--	--	--	--	--
- (३) ६७ ते ७२ →

--	--	--	--	--	--
- (४) ८५ ते ९० →

--	--	--	--	--	--

१. चित्र पाहा. चौकटी भरा.

(१) बसमध्ये एकूण किती मुले आहेत?

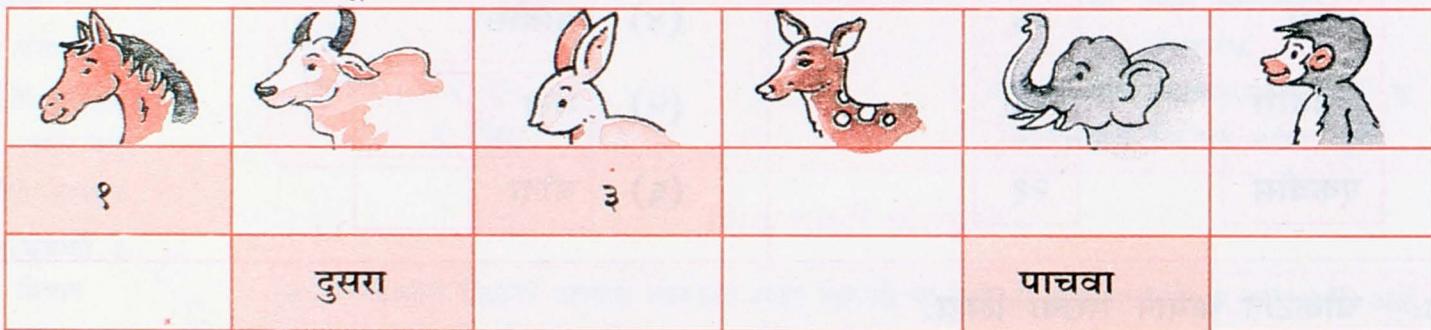
(२) येथे ७ ही कोणत्या प्रकारची संख्या आहे?

(३) मनूचा क्रमांक कितवा आहे?

(४) आशाचा क्रमांक कितवा आहे?

(५) सहाव्या क्रमांकावर कोण आहे?

२. चित्रे पाहा, चौकटी पूर्ण करा व खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

३. (१) वरील चित्रात किती प्राणी आहेत?

(२) येथे ही संख्या मूल्यवाचक आहे.

(३) हरणाचा क्रमांक कितवा आहे?

(४) तिसऱ्या क्रमांकावर कोणत्या प्राण्याचे चित्र आहे?

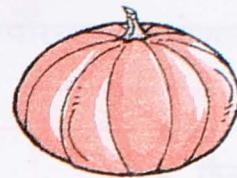
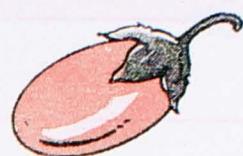
(५) माकडाचे चित्र कितव्या क्रमांकावर आहे?

(६) पहिले चित्र कोणत्या प्राण्याचे आहे?

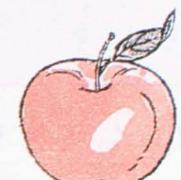
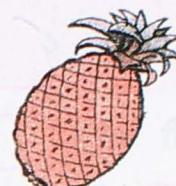
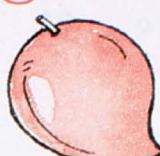
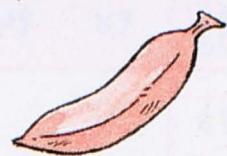
(७) गाईचे चित्र कितव्या क्रमांकावर आहे?

४. तिसऱ्या चित्राभोवती ○ अशी खूण करा.

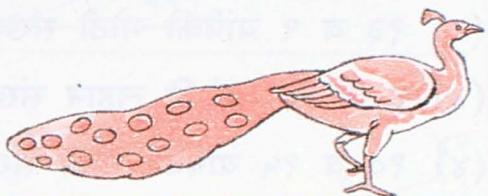
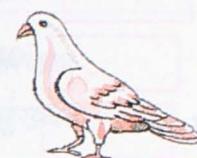
(१)

(२) चौथ्या चित्राभोवती ○ अशी खूण करा.

(३) पाचव्या चित्राभोवती ○ अशी खूण करा.

५. रिकाम्या चौकटीत योग्य संख्या लिहा.

(१)

०	१	२			७		
१०			१३			१९	
	२१			२६			
३०							
	४२					५९	

(२)

२१				२६			३०
	३२					३९	
४१					४७		
			५४				
		६३				६८	
				७५			

(३)

४१			४६				
	५३						
			६७				
७१				८९			
९२							

(४)

९९		९६		९२	९०		
	८८			८३			
			७५			७०	
		६७				६१	
			५८		५४		
				४२			

१. खालील चौकटी भरा.

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----

(१) ८ व ५ यांपैकी कोणती संख्या आधी येते?

यावरुन ही संख्या संख्येपेक्षा लहान आहे.

(२) १३ व ९ यांपैकी मोठी संख्या आहे.

(३) ३ व १४ यांपैकी लहान संख्या आहे.

(४) १० व १५ यांपैकी मोठी संख्या आहे.

२. योग्य शब्द/संख्या चौकटीत लिहा.

(१) १५ ही संख्या १९ पेक्षा आहे.

(२) १७ ही संख्या १४ पेक्षा आहे.

(३) १८ व २४ यांपैकी ही संख्या लहान आहे.

(४) २५ व ३१ यांपैकी ही संख्या मोठी आहे.

(५) ७५ व २३ या संख्यांपैकी ही संख्या लहान आहे.

(६) १४ ही संख्या ४४ पेक्षा आहे.

(७) २० ही संख्या २५ पेक्षा आहे.

(८) १८ पेक्षा लहान कोणत्याही तीन संख्या लिहा.

(९) २२ पेक्षा मोठ्या कोणत्याही तीन संख्या लिहा.

(१०) १५ पेक्षा मोठ्या कोणत्याही तीन संख्या लिहा.

७१
७२
७३
७४
७५
७६
७७
७८
७९
८०

(१) ७२ व ७७ यांपैकी ही संख्या लहान आहे.

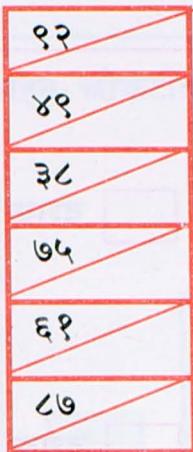
(२) ८० पेक्षा लहान दोन संख्या लिहा.

(३) ७५ पेक्षा मोठ्या दोन संख्या लिहा.

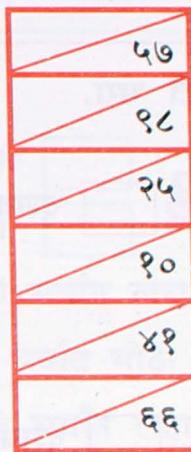
(४) ७१ व ७८ यांपैकी ही संख्या मोठी आहे.

(५) ७३ व ८० यांपैकी ही संख्या लहान आहे.

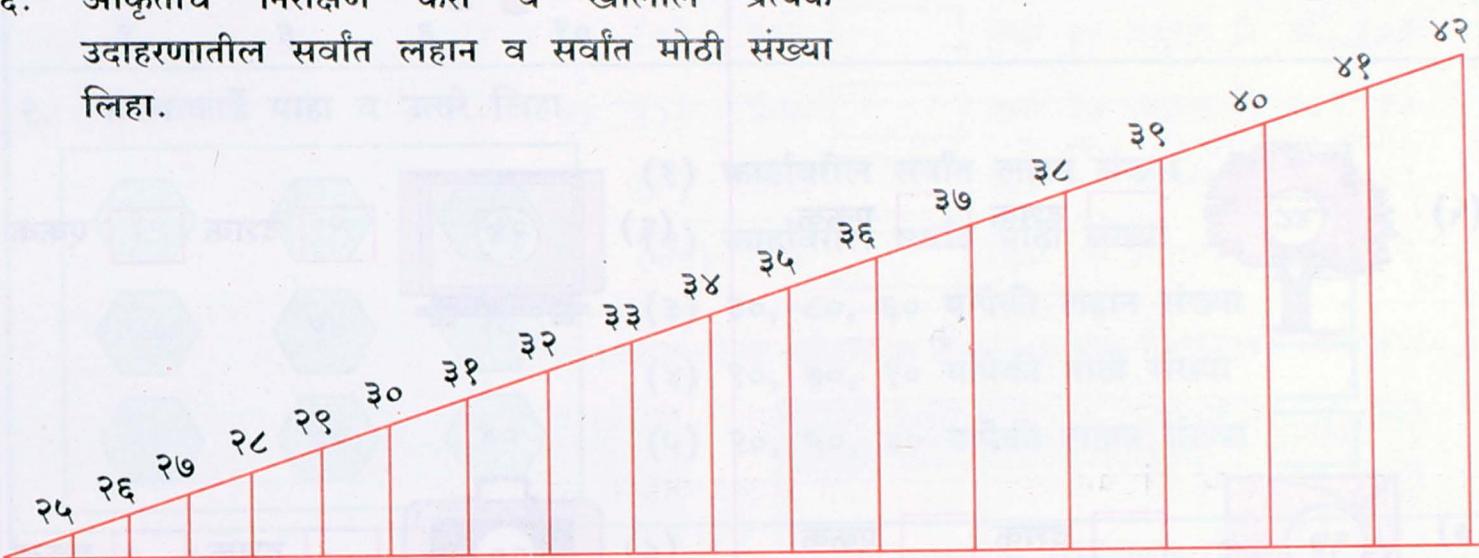
४. दिलेल्या संख्येपेक्षा कोणतीही मोठी संख्या समोरच्या त्रिकोणात लिहा.

५. दिलेल्या संख्येपेक्षा कोणतीही लहान संख्या समोरच्या त्रिकोणात लिहा.

६. आकृतीचे निरीक्षण करा व खालील प्रत्येक उदाहरणातील सर्वांत लहान व सर्वांत मोठी संख्या लिहा.

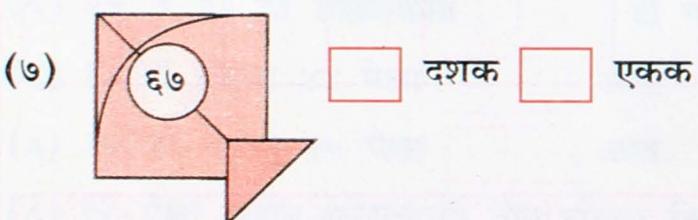
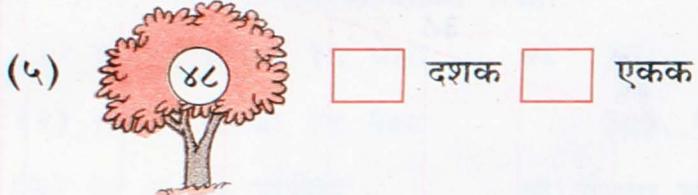
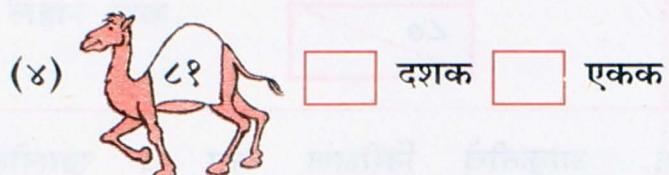
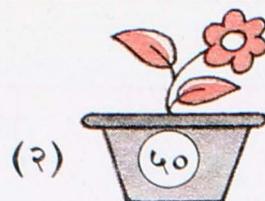
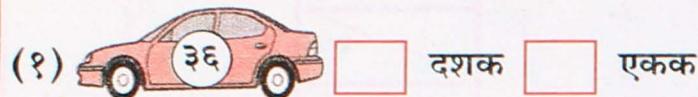

संख्या	सर्वांत लहान संख्या	सर्वांत मोठी संख्या
२५, २७, ३०		
३३, ३४, ३१		
४२, ३८, ४०		
३७, ४१, ३४		
३५, २९, ४२		

स्वाध्याय ४

संख्यांचा लहान-मोठेपणा (पुढे चालू)

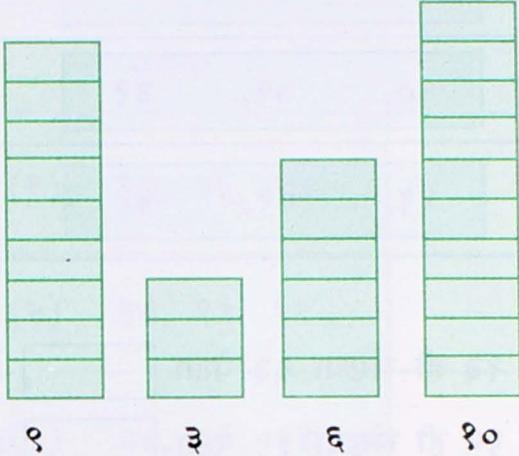
१. रिकाम्या चौकटी भरा.

२. गाळलेल्या जागा भरा.

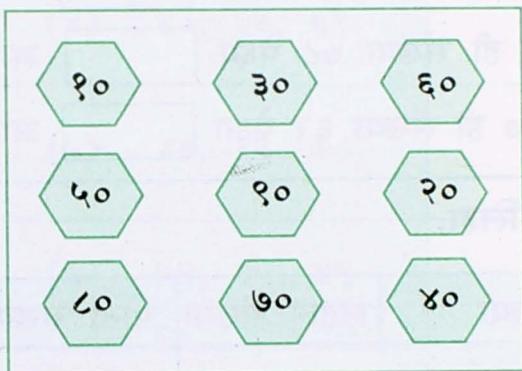
- (१) ६० या संख्येत दशक व एकक आहेत.
- (२) या संख्येत ९ दशक व ३ एकक आहेत.
- (३) ५५ या संख्येत दशक, ५ एकक आहेत.
- (४) ७ दशक, २ एकक असलेली संख्या आहे.
- (५) ४९ या संख्येत ४ दशक, एकक आहेत.
- (६) ७३ या संख्येत दशक व एकक आहेत.
- (७) या संख्येत ३ दशक, ३ एकक आहेत.
- (८) ४ एकक, ८ दशक असलेली संख्या आहे.

१. चित्र पाहून चौकटीत योग्य संख्या भरा.

- (१) सर्वात लहान संख्या
- (२) सर्वात मोठी संख्या
- (३) ३, १०, ६ यांपैकी सर्वात लहान संख्या
- (४) ६, ९, ३ यांपैकी सर्वात मोठी संख्या
- (५) ९, १०, ६ यांपैकी सर्वात लहान संख्या

२. संख्याकार्डे पाहा व उत्तरे लिहा.

- (१) कार्डावरील सर्वात लहान संख्या
- (२) कार्डावरील सर्वात मोठी संख्या
- (३) ३०, ८०, ६० यांपैकी लहान संख्या
- (४) ९०, ७०, १० यांपैकी मोठी संख्या
- (५) २०, ५०, ४० यांपैकी लहान संख्या

३. चौकटी भरा.

संख्या	दशक	एकक	यांपैकी लहान संख्या	यांपैकी मोठी संख्या
(१) ४ ५७ २५	<input type="text"/>	<input type="text"/>		
	<input type="text"/>	<input type="text"/>		<input type="text"/>
	<input type="text"/>	<input type="text"/>		
(२) ३६ ७० १९	<input type="text"/>	<input type="text"/>		
	<input type="text"/>	<input type="text"/>		<input type="text"/>
	<input type="text"/>	<input type="text"/>		
(३) ८५ ६२ ४८	<input type="text"/>	<input type="text"/>		
	<input type="text"/>	<input type="text"/>		<input type="text"/>
	<input type="text"/>	<input type="text"/>		

४. प्रत्येक चौकटीतील सर्वात मोठ्या संख्येभोवती अशी खूण करा व लहान संख्येभोवती

अशी खूण करा.

(१) १०, १९, १४

(५) १७, ८७, ५७

(२) २३, २५, २९

(६) ३५, ५८, ७२

(३) ६५, ३५, १५

(७) ९०, ७९, ३१

(४) ७०, ७८, ७४

(८) २१, ६१, ४१

५. रिकाम्या जागी लहान/मोठी यांपैकी योग्य शब्द लिहा.

(१) १३ ही संख्या २० पेक्षा आहे.

(६) १३ ही संख्या ६३ पेक्षा आहे.

(२) २९ ही संख्या २३ पेक्षा आहे.

(७) १५ ही संख्या ११ पेक्षा आहे.

(३) ३३ ही संख्या ६६ पेक्षा आहे.

(८) १४ ही संख्या ५६ पेक्षा आहे.

(४) ७९ ही संख्या ५० पेक्षा आहे.

(९) ८ ही संख्या ७८ पेक्षा आहे.

(५) ८८ ही संख्या ९५ पेक्षा आहे.

(१०) ६७ ही संख्या ६२ पेक्षा आहे.

६. दिलेल्या संख्यांपैकी सर्वात लहान व सर्वात मोठी संख्या लिहा.

	संख्या	लहान संख्या	मोठी संख्या
(१)	५७, १६, ४८		
(२)	३८, ९२, ७		
(३)	२९, ६८, ८२		
(४)	७७, ७२, ७९		

	संख्या	लहान संख्या	मोठी संख्या
(५)	५५, २३, ६०		
(६)	८७, ८०, ८६		
(७)	१८, ९, ५९		
(८)	९०, ४८, ३५		

७. १०० चा चौरस पाहा व उत्तरे लिहा.

(१) ५१ व ५८ या संख्या एकाच स्तंभात आहेत. ५१ ही संख्या ५८ या संख्येच्या आहे, म्हणून ५१ ही संख्या ५८ पेक्षा आहे.

(२) ६ व ७६ या संख्या एकाच ओळीत आहेत. ७६ ही संख्या ६ या संख्येच्या नंतर येते, म्हणून ७६ ही संख्या ६ पेक्षा आहे.

१. दिलेल्या संख्या चढत्या व उतरत्या क्रमाने लिहा.

संख्या	चढता क्रम	उतरता क्रम
(१) २२, २५, २७		
(२) १७, १३, १९		
(३) ३७, ३०, ३१		
(४) ४०, ५७, ६१		
(५) ४४, २६, ७८		
(६) ५२, ३५, ४९		
(७) ६६, ३३, ७७		
(८) २९, ४३, ३५		
(९) ८०, ६०, ९०		
(१०) ४०, ७०, २०		
(११) ४९, ९९, ७९		
(१२) ५०, ३८, ३७		

२. अचूक उत्तरापुढे ✓ अशी खूण करा.

(१)

४७, २९, ५६

चढता क्रम कोणता?

५६	२९	४७
२९	४७	५६
४७	५६	२९

(२)

५८, ३४, ६५

उतरता क्रम कोणता?

६५	३४	५८
५८	६५	३४
६५	५८	३४

(३)

५०, ७४, ८२

चढता क्रम कोणता?

८२	७४	५०
७४	५०	८२
५०	७४	८२

(४)

९२, ३९, ४६

उतरता क्रम कोणता?

९२	४६	३९
४६	९२	३९
३९	४६	९२

(५)

१७, ६२, ३०

चढता क्रम कोणता?

१७	६२	३०
६२	३०	१७
१७	३०	६२

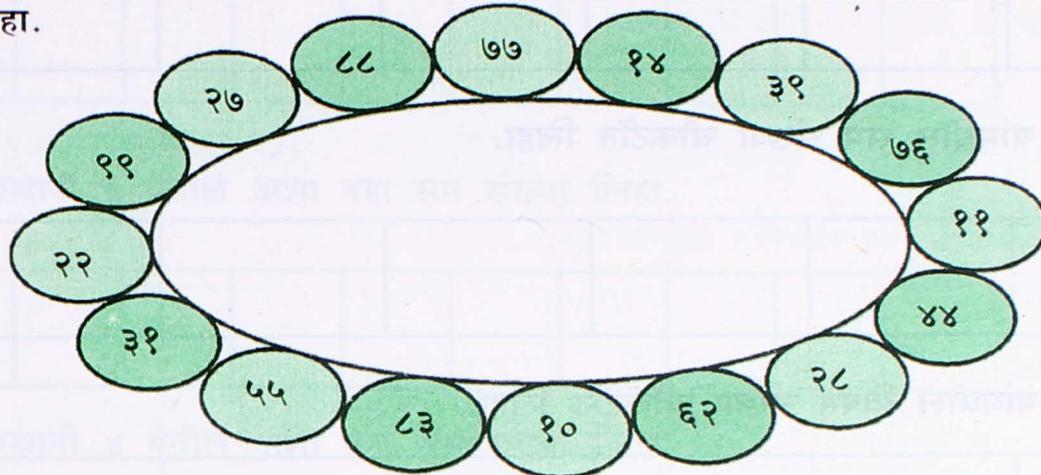
(६)

७१, ७८, ७३

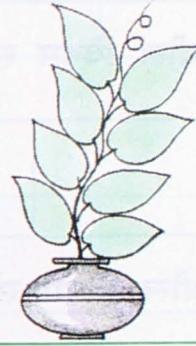
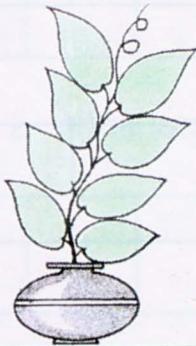
उतरता क्रम कोणता?

७३	७१	७८
७१	७३	७८
७८	७३	७१

१. चित्र पाहा.

वरील संख्यांपैकी सम संख्या खाली उजवीकडील पानांवर व विषम संख्या डावीकडील पानांवर लिहा.

२. पाठ्यपुस्तकातील पृष्ठ १४ वरील १०० चा चौरस पाहून उत्तरे लिहा.

(१) तिसऱ्या ओळीतील पहिल्या पाच विषम संख्या लिहा.

(), (), (), (), ()

(२) सहाव्या स्तंभातील पहिल्या तीन सम संख्या लिहा.

(), (), ()

(३) दुसऱ्या स्तंभातील १५ च्या पुढील विषम संख्या लिहा. ()

(४) ५० ही संख्या सम/विषम आहे. (नको ते खोडा.)

(५) ७५ ही संख्या विषम/सम आहे. (नको ते खोडा.)

(६) १०० ही संख्या सम/विषम आहे. (नको ते खोडा.)

(७) तिसऱ्या स्तंभातील समसंख्या लिहा.

(), (), ()

(८) चौथ्या ओळीतील पाच समसंख्या लिहा.

(), (), (), (), ()

३. १२ ते २२ यांमधील सम संख्या चौकटीत लिहा.

--	--	--	--	--	--

४. ७८ ते ८८ यांमधील सम संख्या चौकटीत लिहा.

--	--	--	--	--	--

५. २९ ते ३९ यांमधील विषम संख्या चौकटीत लिहा.

--	--	--	--	--	--

६. ५९ ते ६९ यांमधील विषम संख्या चौकटीत लिहा.

--	--	--	--	--	--

७. १८ ते ३० यांमधील विषम संख्या चौकटीत लिहा.

--	--	--	--	--	--

८. ७० ते ८० यांमधील सम संख्या चौकटीत लिहा.

--	--	--	--	--	--

९. पुढे दिलेल्या संख्यांमधील सम संख्यांभोवती व विषम संख्यांभोवती करा.

२५ ३१ २७ ३५ २९ ३०

२६ ३२ ४० ३४ २८ ३६

४४ ३८ ३९ ३३ ४१ ४७

४३ ३७ ४५ ४६ ४२ ४८

१०. एककस्थानी २ येतील अशा दहा सम संख्या लिहा.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

११. एककस्थानी ६ येतील अशा दहा सम संख्या लिहा.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

१२. एककस्थानी ४ येतील अशा दहा सम संख्या लिहा.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

१३. एककस्थानी ८ येतील अशा दहा सम संख्या लिहा.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

१४. एककस्थानी ३ येतील अशा दहा विषम संख्या लिहा.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

१५. एककस्थानी ५ येतील अशा दहा विषम संख्या लिहा.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

१६. एककस्थानी ७ येतील अशा दहा विषम संख्या लिहा.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

१. अंकांत व अक्षरांत दिलेल्या संख्यांच्या जोड्या लावा.

२४

२१

१७

८

१२

११

एकवीस

सतरा

चौवीस

आठ

एकोणवीस

बारा

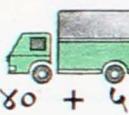
२. फळांवरील संख्या त्यांवरील चौकटींत अक्षरांत लिहा.

३. जोड्या लावा.

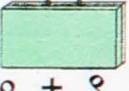
$$60 + 7$$

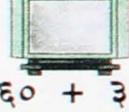
$$40 + 5$$

$$70 + 6$$

$$0 + 9$$

$$60 + 3$$

७६

९

८७

६३

४५

४ दशक ५ एकक

० दशक ९ एकक

७ दशक ६ एकक

८ दशक ७ एकक

६ दशक ३ एकक

४.

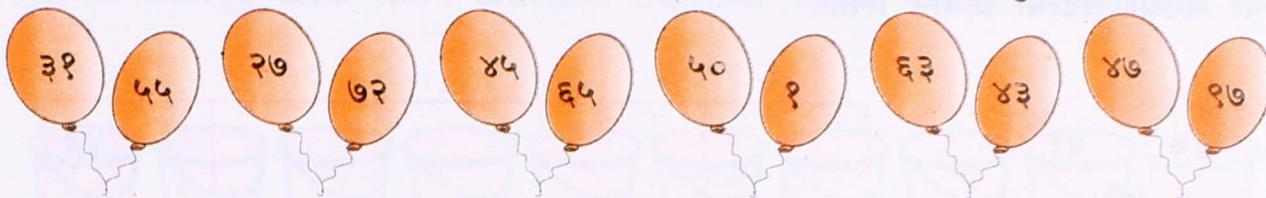
(१) पुढील संख्यांतील दशक, एकक लिहा.

संख्या	दशक	एकक
७६		
८		
३७		
५५		
४८		

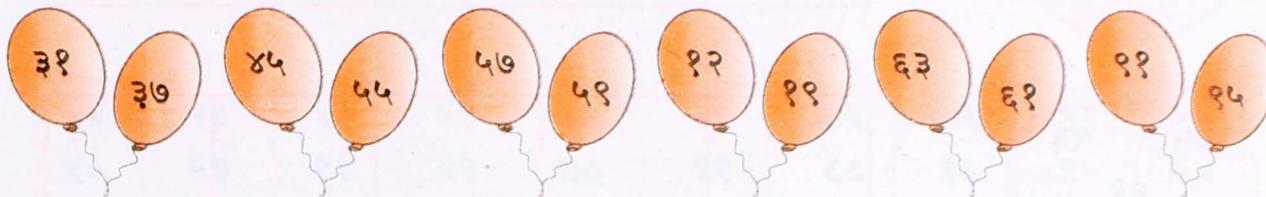
(२) दशक, एकक पाहून संख्या लिहा.

दशक	एकक	संख्या
७	३	
९	०	
६	४	
०	५	
४	१	

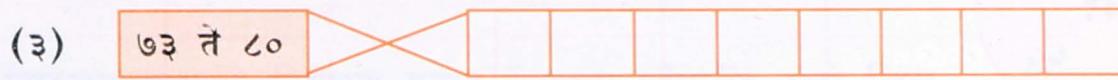
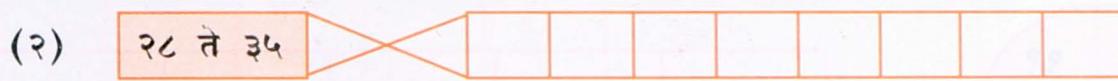
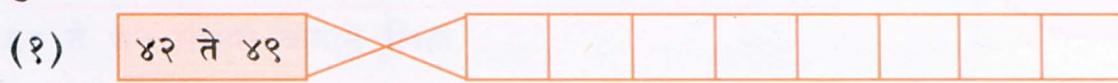
५. समान एकक असलेल्या संख्या ज्या फुग्यांच्या जोडीवर आहेत, त्या फुग्यांवर ✓ अशी खूण करा.

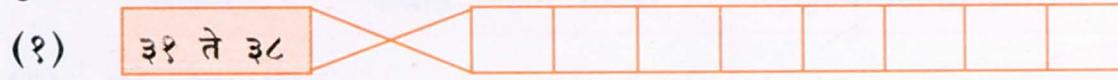
६. समान दशक असलेल्या संख्या ज्या फुग्यांच्या जोडीवर आहेत, त्या फुग्यांवर ✓ अशी खूण करा.

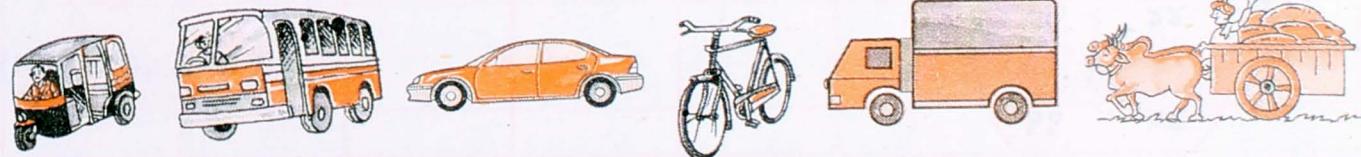
७. पुढील संख्या घटत्या क्रमाने लिहा.

८. पुढील संख्या उतरत्या क्रमाने लिहा.

९. चित्रे पाहा आणि प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१) वर एकूण किती चित्रे आहेत?

(२) रिक्षाचा क्रमांक कितवा आहे?

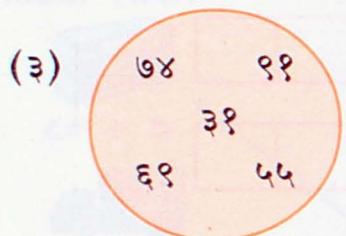
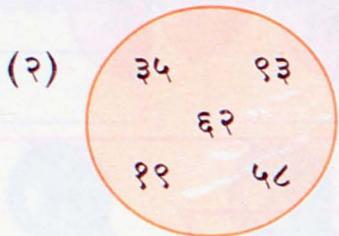
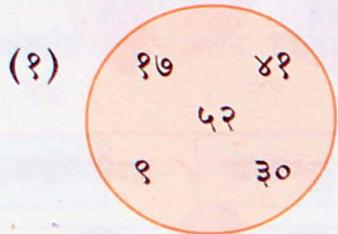
(३) सायकलचा क्रमांक कितवा आहे?

(४) पाचव्या क्रमांकावर कशाचे चित्र आहे?

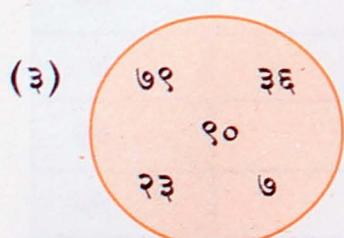
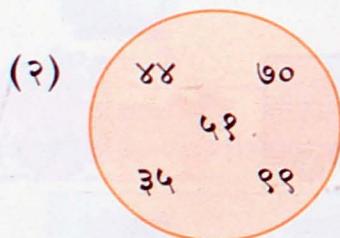
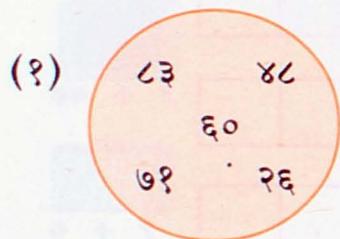
(५) सायकलला चाके किती?

येथे २ ही संख्या क्रमवाचक/मूल्यवाचक आहे. (नको ते खोडा.)

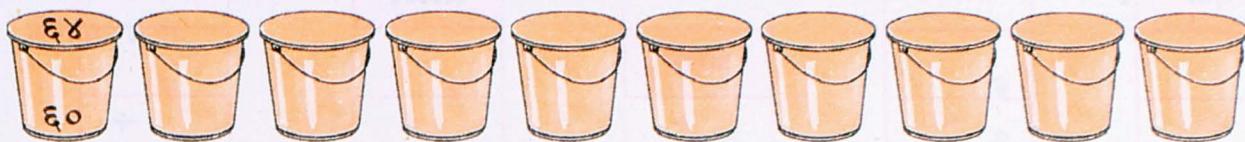
१०. दिलेल्या संख्या चढत्या क्रमाने लिहा.

११. दिलेल्या संख्या उतरत्या क्रमाने लिहा.

१२. प्रत्येक जोडीतून दशक समान असलेल्या संख्यांच्या जोड्या बादल्यावर लिहा.

६४	२८	४१	५४	७३	२९	८५	३९	९२	४५
६०	५३	१४	५९	७८	९२	८८	३६	९५	५४

१३. ६३ ते ७२ संख्या क्रमाने लिहा.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

१४. दिलेल्या संख्यांचे निरीक्षण करून रिकाम्या चौकटींत उत्तरे लिहा.

	संख्या	सर्वात लहान संख्या	सर्वात मोठी संख्या	मधली संख्या
(१)	४०, ३७, ४७			
(२)	७१, ५१, २१			
(३)	८३, ८९, ८५			
(४)	९५, ६२, २६			
(५)	९३, ३९, ६९			

१५. १ ते १० संख्यांमधील सम व विषम संख्या लिहा.

सम संख्या

विषम संख्या

१६. रिकाम्या चौकटीत क्रमाने येणाऱ्या संख्या अक्षरांत लिहा.

एक			बारा	सोळा	
	दहा				पंचवीस

१७. चौकटी भरा.

संख्या	संख्येतील अंकांचा क्रम बदलून संख्या लिहा	तयार झालेली संख्या आधीच्या संख्येपेक्षा लहान की मोठी ते लिहा.
जसे,		
१४	४१	मोठी
३२		
१६		
७८		
९२		

१८. खेळाडूंच्या छातीवरील सम/विषम संख्या ओळखा व त्या त्या गटात लिहा.

सम संख्या	विषम संख्या

स्वाध्याय ९

बेरीज बिनहातच्याची

१. बेरीज करा.

$$\begin{array}{r} 2 \\ + 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 \\ + 7 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5 \\ + 0 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2 \\ + 9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 \\ + 6 \\ \hline \end{array}$$

$$1 + 8 = \boxed{}$$

$$5 + 4 = \boxed{}$$

$$7 + 9 = \boxed{}$$

$$5 + 6 = \boxed{}$$

$$6 + 7 = \boxed{}$$

$$8 + 6 = \boxed{}$$

$$1 + 6 = \boxed{}$$

$$0 + 7 = \boxed{}$$

$$9 + 9 = \boxed{}$$

$$6 + 0 = \boxed{}$$

२. सारणी पूर्ण करा.

	१२	१५	१०
२			
४			
१			

	१३	११	१४
३			
५			
०			

	१	८	०
७			
८			
९			

३. योग्य जोड्या लावा.

$6 + 9$	$\boxed{12}$
$0 + 7$	$\boxed{15}$
$6 + 6$	$\boxed{17}$
$9 + 6$	$\boxed{7}$

$5 + 6$
$6 + 6$
$0 + 9$
$7 + 7$

नऊ
चौदा
अकरा
सोळा

४. बेरीज करा व त्यांवरून खालील चौकटींत योग्य संख्या लिहा.

$$\begin{array}{r} 12 \\ + 7 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 13 \\ + 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10 \\ + 5 \\ \hline \end{array}$$

$$7 + \boxed{} = 19$$

$$\boxed{} + 13 = 17$$

$$5 + 10 = \boxed{}$$

१. पुढे मोजून बेरीज करा.

$$(1) \text{ } \begin{array}{c} 35 \\ + \end{array} \begin{array}{c} 5 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{c} \hline \end{array}$$

$$(6) \text{ } \begin{array}{c} 40 \\ + \end{array} \begin{array}{c} 5 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{c} \hline \end{array}$$

$$(2) \text{ } \begin{array}{c} 46 \\ + \end{array} \begin{array}{c} 2 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{c} \hline \end{array}$$

$$(7) \text{ } \begin{array}{c} 39 \\ + \end{array} \begin{array}{c} 7 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{c} \hline \end{array}$$

$$(3) \text{ } \begin{array}{c} 62 \\ + \end{array} \begin{array}{c} 8 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{c} \hline \end{array}$$

$$(8) \text{ } \begin{array}{c} 64 \\ + \end{array} \begin{array}{c} 8 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{c} \hline \end{array}$$

$$(4) \text{ } \begin{array}{c} 83 \\ + \end{array} \begin{array}{c} 5 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{c} \hline \end{array}$$

$$(9) \text{ } \begin{array}{c} 55 \\ + \end{array} \begin{array}{c} 6 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{c} \hline \end{array}$$

$$(5) \text{ } \begin{array}{c} 92 \\ + \end{array} \begin{array}{c} 6 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{c} \hline \end{array}$$

$$(10) \text{ } \begin{array}{c} 70 \\ + \end{array} \begin{array}{c} 6 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{c} \hline \end{array}$$

२. योग्य उत्तरावर ✓ अशी खूण करा व ते उत्तर चौकटीत लिहा.

$$(1) 13 + 5 = \boxed{\quad} \quad (5, 7, 18)$$

$$(5) 28 + 0 = \boxed{\quad} \quad (20, 28, 0)$$

$$(2) 14 + 6 = \boxed{\quad} \quad (12, 20, 30)$$

$$(6) 42 + 5 = \boxed{\quad} \quad (49, 40, 47)$$

$$(3) 25 + 8 = \boxed{\quad} \quad (29, 16, 27)$$

$$(7) 56 + 2 = \boxed{\quad} \quad (48, 58, 68)$$

$$(4) 36 + 4 = \boxed{\quad} \quad (32, 40, 60)$$

$$(8) 40 + 0 = \boxed{\quad} \quad (40, 41, 40)$$

३. बेरीज करा.

$$(1) \begin{array}{|c|c|} \hline 2 & 9 \\ \hline + & 5 \\ \hline \end{array}$$

$$(2) \begin{array}{|c|c|} \hline 2 & 5 \\ \hline + & 6 \\ \hline \end{array}$$

$$(3) \begin{array}{|c|c|} \hline 6 & 8 \\ \hline + & 3 \\ \hline \end{array}$$

$$(4) \begin{array}{|c|c|} \hline 4 & 3 \\ \hline + & 3 \\ \hline \end{array}$$

$$(5) \begin{array}{|c|c|} \hline 3 & 7 \\ \hline + & 3 \\ \hline \end{array}$$

$$(6) \begin{array}{|c|c|} \hline 4 & 6 \\ \hline + & 4 \\ \hline \end{array}$$

$$(7) \begin{array}{|c|c|} \hline 0 & 6 \\ \hline + & 3 \\ \hline \end{array}$$

$$(8) \begin{array}{|c|c|} \hline 0 & 6 \\ \hline + & 4 \\ \hline \end{array}$$

४. उभी मांडणी करून बेरीज करा.

(१) $23 + 35$

द	ए

(२) $72 + 14$

द	ए

(३) $63 + 6$

द	ए

(४) $50 + 25$

द	ए

(५) $44 + 33$

(६) $65 + 24$

(७) $72 + 27$

(८) $84 + 48$

(९) $10 + 50$

(१०) $17 + 62$

(११) $38 + 49$

(१२) $47 + 20$

५. बेरीज करा.

(१) $27 + 12 = ?$

$$\begin{array}{r} \boxed{} \\ + \boxed{} \\ \hline \boxed{} \end{array}$$

(२) $32 + 24 = ?$

$$\begin{array}{r} \boxed{} \\ + \boxed{} \\ \hline \boxed{} \end{array}$$

(३) $70 + 27 = ?$

$$\begin{array}{r} \boxed{} \\ + \boxed{} \\ \hline \boxed{} \end{array}$$

(४) $40 + 40 = ?$

$$\begin{array}{r} \boxed{} \\ + \boxed{} \\ \hline \boxed{} \end{array}$$

(५) $\begin{array}{r} 3 \\ + 1 \\ \hline 4 \end{array}$

$$\begin{array}{r} \boxed{} \\ + \boxed{} \\ \hline \end{array}$$

(६) $\begin{array}{r} 5 \\ + 0 \\ \hline 5 \end{array}$

$$\begin{array}{r} \boxed{} \\ + \boxed{} \\ \hline \end{array}$$

स्वाध्याय ११

वजाबाकी विनहातच्याची

१. उभी मांडणी करून वजाबाकी करा.

(१) ८ (२) ९, २ (३) ५, १ (४) ६, ३ (५) ९, ४

$$\begin{array}{r} 8 \\ - 4 \\ \hline \end{array}$$

$$\boxed{}$$

$$\boxed{}$$

$$\boxed{}$$

$$\boxed{}$$

२. रिकाम्या चौकटी पूर्ण करा.

$$\begin{array}{r} 7 \\ - 1 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 \\ - 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 \\ - 6 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 \\ - 5 \\ \hline \end{array}$$

$$7 - 1 = \boxed{}$$

$$6 - 3 = \boxed{}$$

$$9 - 6 = \boxed{}$$

$$7 - 5 = \boxed{}$$

वाचन

सात वजा एक
बरोबर सहा

आठ बरोबर तीन
बरोबर

वजा सहा
बरोबर

वजा दोन
बरोबर

३. जोड्या लावा.

$$(1) 8 - 1$$

४

$$(2) 9 - 5$$

२

$$(3) 7 - 2$$

५

$$(4) 8 - 6$$

१

$$(5) 6 - 4$$

७

$$(6) 9 - 1$$

५

$$(7) 8 - 5$$

६

$$(8) 9 - 3$$

३

४. वजाबाकी करा. योग्य उत्तरावर अशी खूण करा.

$$(1) 7 - 3$$

(२, ४, ५)

$$(2) 9 - 9$$

(९, १, ०)

$$(3) 6 - 6$$

(१२, ०, ६)

$$(4) 8 - 2$$

(६, १०, ८)

$$(5) 9 - 2$$

(७, ११, ५)

$$(6) 8 - 0$$

(४, ०, ४०)

$$(7) 5 - 1$$

(६, ४, १)

$$(8) 3 - 0$$

(०, ३, ३०)

५. सारणी पूर्ण करा.

-	७	८	९	१०
२				
४			५	
६				

-	१३	११	१५	१८
६				
३				
८				

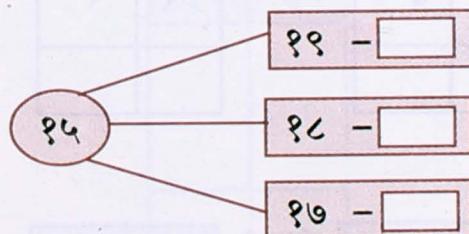
६. पुढे मोजून वजाबाकी करा.

(१) $13 - 6 =$	<input type="text"/>	(२) $15 - 7 =$	<input type="text"/>	(३) $23 - 15 =$	<input type="text"/>
(४) $34 - 27 =$	<input type="text"/>	(५) $46 - 42 =$	<input type="text"/>	(६) $57 - 50 =$	<input type="text"/>
(७) $64 - 59 =$	<input type="text"/>	(८) $70 - 67 =$	<input type="text"/>	(९) $82 - 79 =$	<input type="text"/>

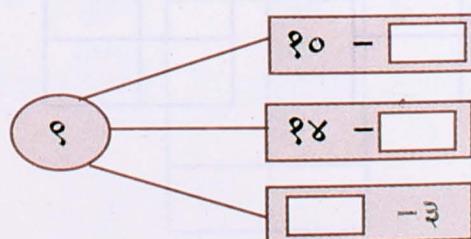
७. मागे मोजून वजाबाकी करा.

(१) $14 - 8 =$	<input type="text"/>	(२) $26 - 8 =$	<input type="text"/>	(३) $58 - 2 =$	<input type="text"/>
(४) $60 - 3 =$	<input type="text"/>	(५) $34 - 3 =$	<input type="text"/>	(६) $42 - 3 =$	<input type="text"/>
(७) $73 - 2 =$	<input type="text"/>	(८) $38 - 5 =$	<input type="text"/>	(९) $47 - 6 =$	<input type="text"/>

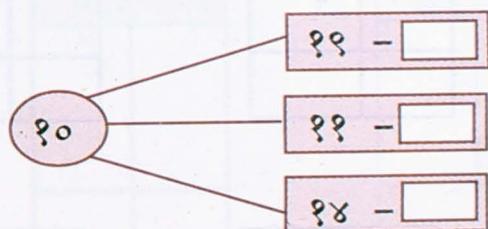
८. १५ उत्तर येण्यासाठी चौकटींत योग्य संख्या लिहा.

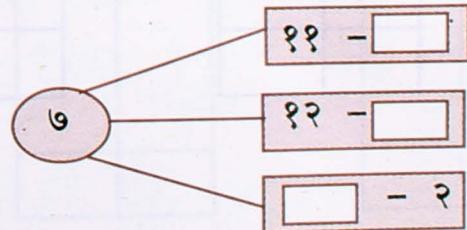
९. ९ उत्तर येण्यासाठी चौकटींत योग्य संख्या लिहा.

१०. १० उत्तर येण्यासाठी चौकटींत योग्य संख्या लिहा.

११. ७ उत्तर येण्यासाठी चौकटींत योग्य संख्या लिहा.

१. वजाबाकी करा.

दशक	एकक
८	८
-	
५	३

दशक	एकक
४	३
-	
२	१

दशक	एकक
५	५
-	
४	०

दशक	एकक
७	९
-	
२	७

दशक	एकक
९	३
-	
६	१

दशक	एकक
६	६
-	
१	३

दशक	एकक
८	६
-	
३	५

दशक	एकक
६	०
-	
३	०

द	ए
३	२
-	
२	

द	ए
५	६
-	
३	

द	ए
६	६
-	
३	६

द	ए
५	८
-	
२	२

द	ए
७	७
-	
४	२

द	ए
६	०
-	
१	०

द	ए
---	---

द	ए
---	---

द	ए
९	३
-	
७	०

द	ए
९	८
-	
६	८

द	ए
४	७
-	
३	३

द	ए
८	९
-	
७	४

द	ए
५	९
-	
३	०

द	ए
६	८
-	
५	३

द	ए
७	८
-	
६	७

द	ए
८	८
-	
२	२

२. वजाबाकी करा.

$$(१) ५६ - ५$$

द	ए
५	६
-	
	५

$$(२) ७३ - ३२$$

द	ए

$$(३) ६८ - ४४$$

द	ए

$$(४) ७६ - २३$$

द	ए

$$(५) ८५ - ५०$$

द	ए

$$(६) ५९ - ४०$$

द	ए

$$(७) ९४ - ६२$$

द	ए

$$(८) ६५ - ३$$

द	ए

$$(९) ६७ - ३७$$

द	ए

$$(१०) ९८ - ८९$$

द	ए

$$(११) ५९ - ९$$

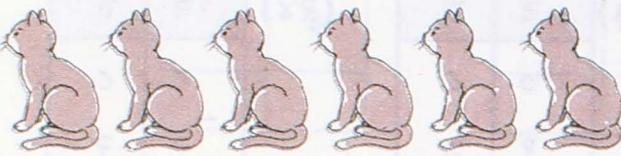
द	ए

$$(१२) ४७ - २०$$

द	ए

१. चित्रांच्या संख्येएवढे उत्तर येईल अशा बेरजेच्या किंवा वजाबाकीच्या खाली ○ अशी खूण करा.

(१)

$$6 + 1$$

$$12 - 6$$

$$7 - 4$$

(२)

$$3 + 1$$

$$0 + 1$$

$$5 - 3$$

(३)

$$5 + 3$$

$$8 + 2$$

$$7 - 2$$

(४)

$$5 - 2$$

$$3 + 3$$

$$5 + 2$$

(५)

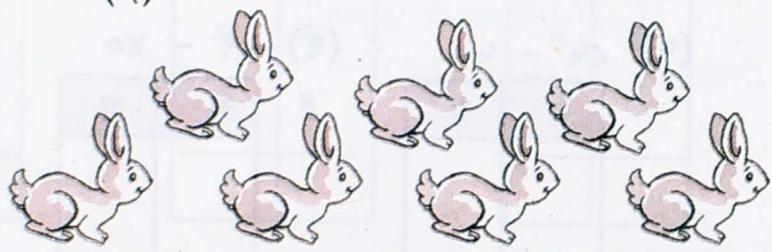

$$4 + 4$$

$$6 + 2$$

$$8 - 4$$

(६)

$$8 - 3$$

$$4 + 3$$

$$3 + 6$$

(७)

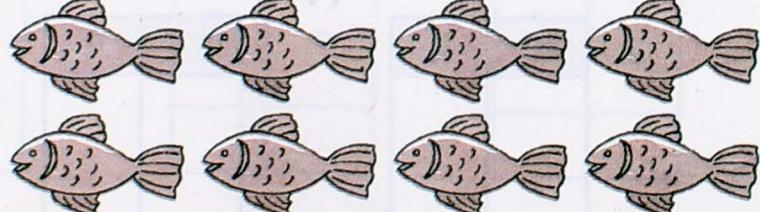

$$5 + 5$$

$$5 - 4$$

$$2 + 6$$

(८)

$$4 + 1$$

$$5 + 1$$

$$10 - 2$$

२. बेरीज किंवा वजाबाकी क्रिया करून योग्य उत्तराशी जोडी लावा.

२३

५९

७

६

३५

१६

३

२

३. उदाहरणे सोडवा.

- (१) $40 + 15$ (२) $87 - 27$ (३) $55 + 14$ (४) $66 - 42$ (५) $66 - 45$

द	ए

द	ए

द	ए

द	ए

द	ए

(६)

१	६
+ ५	२

(७)

६	८
- ४	८

(८)

५	१
+ ४	४

(९)

९	८
- ७	३

(१०)

५	०
+ १	७

(११)

३	४
- १	२

(१२)

८	८
- १	१

(१३)

९	८
- ३	६

(१४)

४	४
+ ५	०

(१५)

८	०
- ६	०

(१६)

३	२
+ ५	३

(१७)

७	६
- ३	५

(१८)

६	५
+ २	४

(१९)

७	९
- ५	८

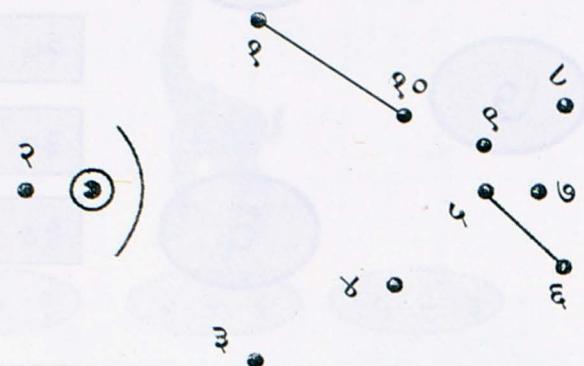
(२०)

४	७
+ २	९

१. पट्टीचा वापर करून उभ्या,
आडव्या व तिरप्या रेषा काढा.

उभ्या रेषा			
तिरप्या रेषा			
आडव्या रेषा			

२. पट्टीच्या साहाय्याने संख्या क्रमाने जोडा.

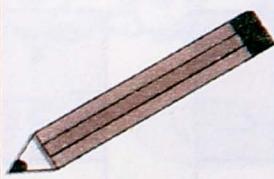
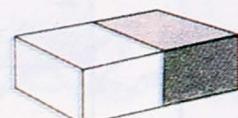
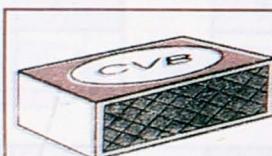
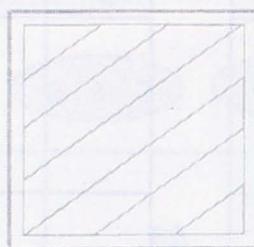
३. सूचनेप्रमाणे कृती करा.

आकृतीतील उभ्या रेषा लाल रंगाने गिरवा.

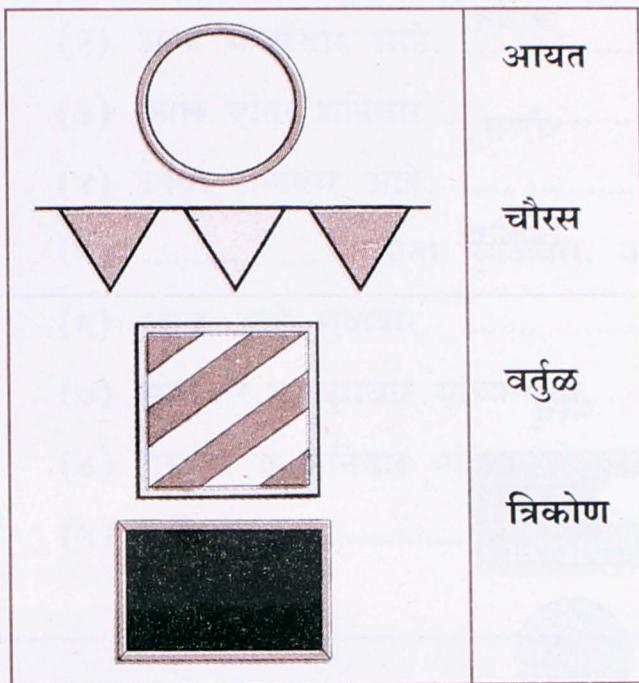
आडव्या रेषा हिरव्या रंगाने गिरवा.

तिरप्या रेषा पिवळ्या रंगाने गिरवा.

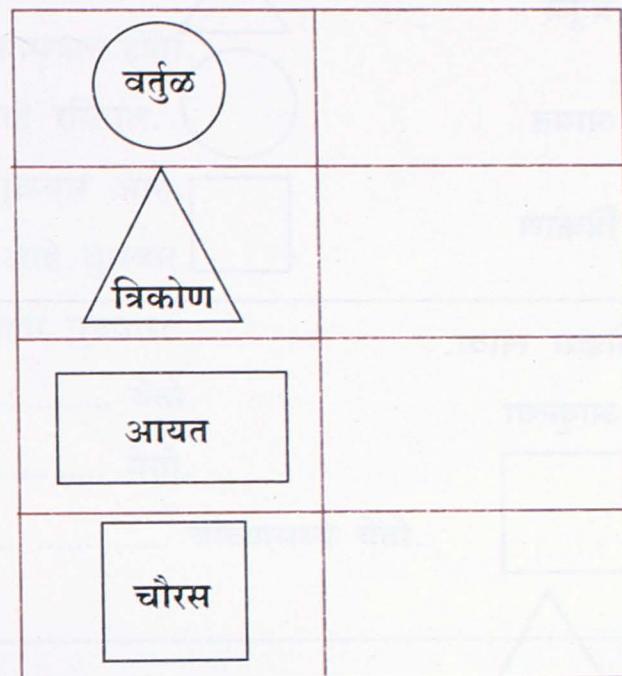
४. दिलेल्या वस्तूंच्या साहाय्याने रेषा काढा.

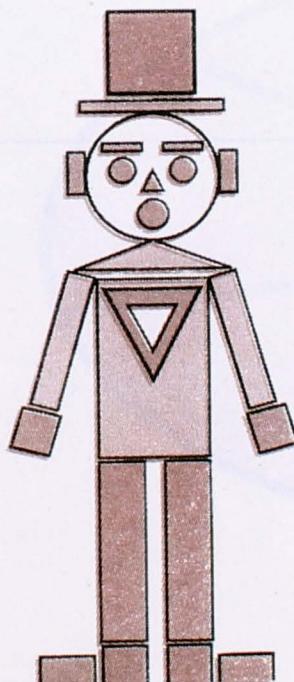
१. जोड्या लावा

२. पुढील आकृत्या मुक्तहस्ते काढा.

३. खालील चिनात प्रत्येक आकृती किती वेळा आली आहे ती संख्या लिहा.

वर्तुळ

त्रिकोण

आयत

चौरस

स्वाध्याय १६

भौमितिक आकृत्यांची ओळख (पुढे चालू)

१. जोड्या लावा.

चौरस

वर्तुळ

आयत

त्रिकोण

२. काढीपेटीतील काड्या काढून खालील

आकृत्या बनवा. (प्रात्यक्षिक कार्ये)

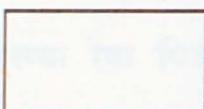
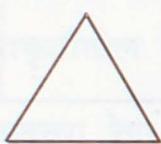
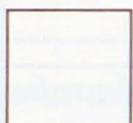
आयत

चौरस

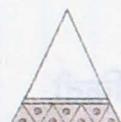
त्रिकोण

३. जोड्या लावा.

आकृत्या

वस्तू

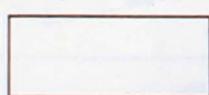
४. खालील आकृत्यांची नावे लिहा.

.....

.....

.....

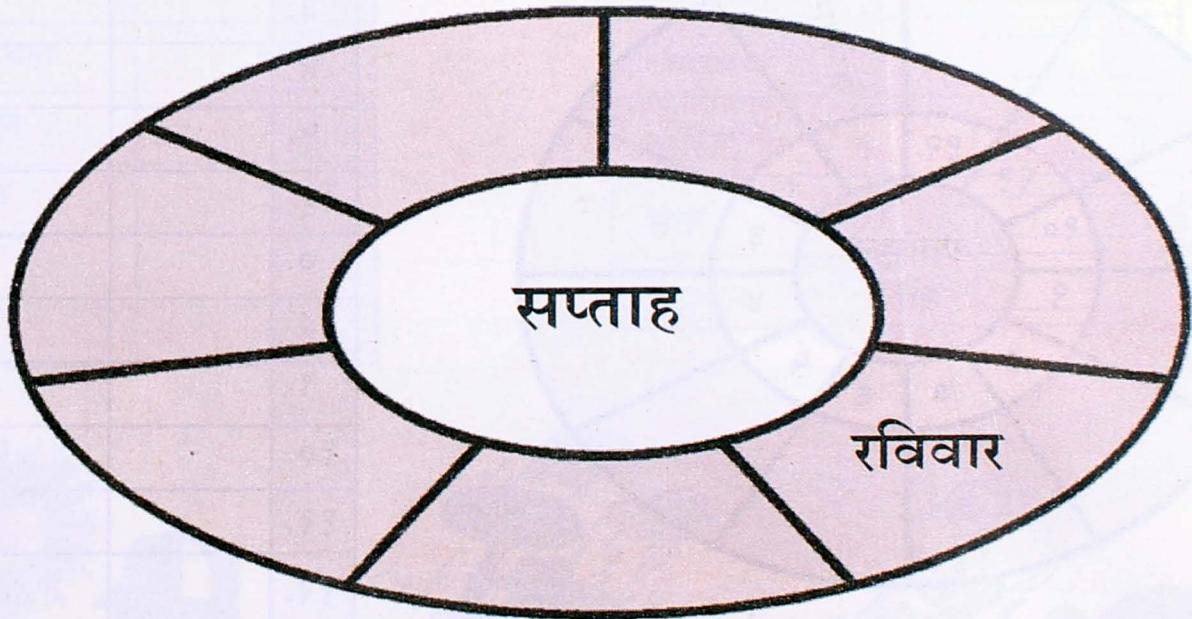
.....

१. रिकाम्या जागेत योग्य शब्द लिहा.

- (१) आज आहे गुरुवार, म्हणून उक्त्या आहे.
- (२) आज मंगळवार आहे. सोमवार होता.
- (३) काल होता शनिवार आहे रविवार.
- (४) उक्त्या शनिवार आहे. शुक्रवार आहे.
- (५) होता मंगळवार. आज आहे बुधवार.
- (६) आज आहे शुक्रवार. होता गुरुवार.
- (७) सोमवार व बुधवार यांच्यामध्ये येतो.
- (८) गुरुवार व शनिवार यांच्यामध्ये येतो.
- (९) शनिवार हा आणि यांच्यामध्ये येतो.

२. सप्ताहातील वारांची नावे लिहा.

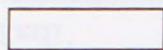

स्वाध्याय १६

भौमितिक आकृत्यांची ओळख (पुढे चालू)

१. जोड्या लावा.

चौरस

वर्तुळ

आयत

त्रिकोण

२. काढीपेटीतील काड्या काढून खालील आकृत्या बनवा. (प्रात्यक्षिक कार्ये)

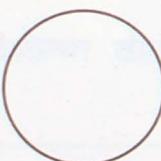
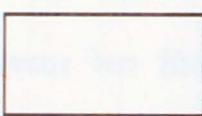
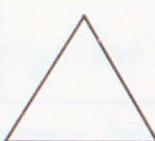
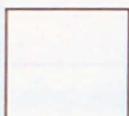
आयत

चौरस

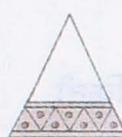
त्रिकोण

३. जोड्या लावा.

आकृत्या

वस्तू

४. खालील आकृत्यांची नावे लिहा.

.....

.....

.....

.....

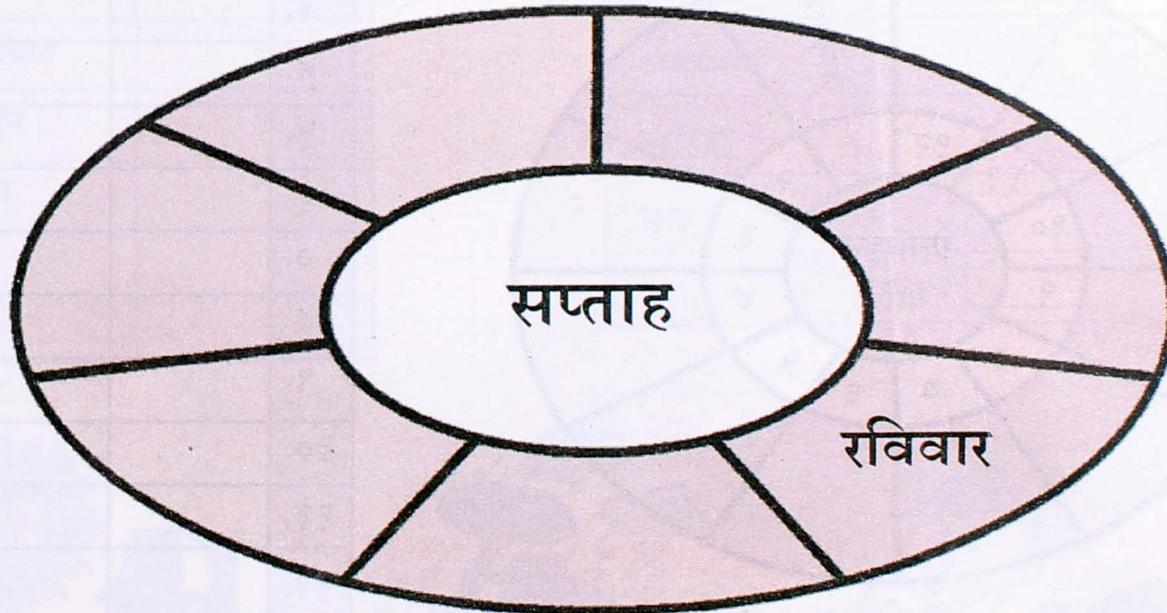

.....

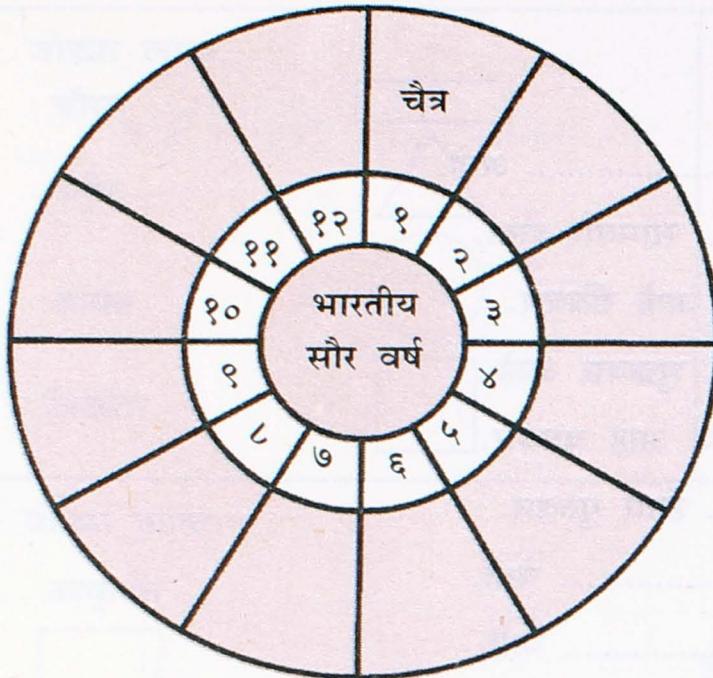
१. रिकाम्या जागेत योग्य शब्द लिहा.

- (१) आज आहे गुरुवार, म्हणून उक्त्या आहे.
- (२) आज मंगळवार आहे. सोमवार होता.
- (३) काल होता शनिवार आहे रविवार.
- (४) उक्त्या शनिवार आहे. शुक्रवार आहे.
- (५) होता मंगळवार. आज आहे बुधवार.
- (६) आज आहे शुक्रवार. होता गुरुवार.
- (७) सोमवार व बुधवार यांच्यामध्ये येतो.
- (८) गुरुवार व शनिवार यांच्यामध्ये येतो.
- (९) शनिवार हा आणि यांच्यामध्ये येतो.

२. सप्ताहातील वारांची नावे लिहा.

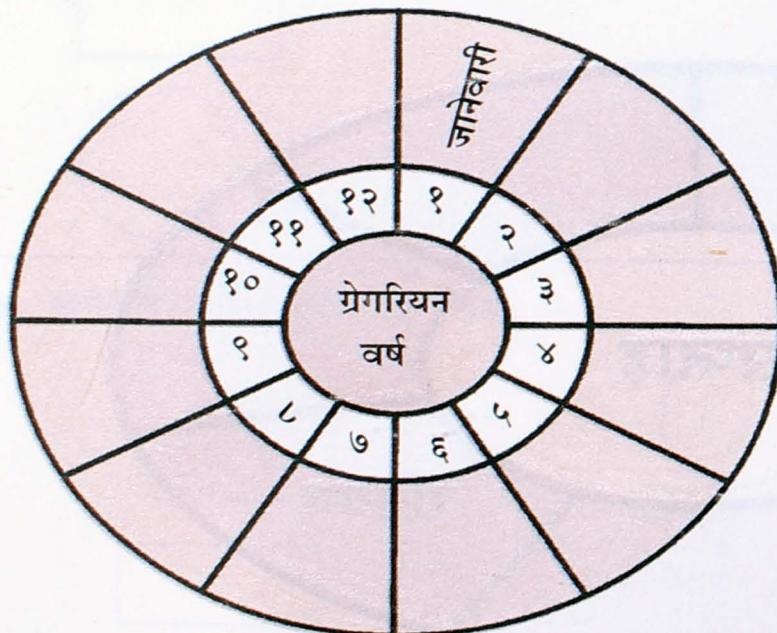

३. भारतीय सौर वर्षाचे महिने व प्रत्येक महिन्याचे दिवस लिहा.

क्र.	महिना	दिवस
१.		
२.		
३.		
४.		
५.		
६.		
७.		
८.		
९.		
१०.		
११.		
१२.		

४. ग्रेगरियन वर्षाचे महिने व प्रत्येक महिन्याचे दिवस लिहा.

क्र.	महिना	दिवस
१.		
२.		
३.		
४.		
५.		
६.		
७.		
८.		
९.		
१०.		
११.		
१२.		

५. जोड्या लावा.

महिना	क्रमांक
नोव्हेंबर	३
मार्च	६
एप्रिल	११
ऑगस्ट	२
फेब्रुवारी	८
जून	४

६. पुढील महिन्यांचे क्रमांक लिहा.

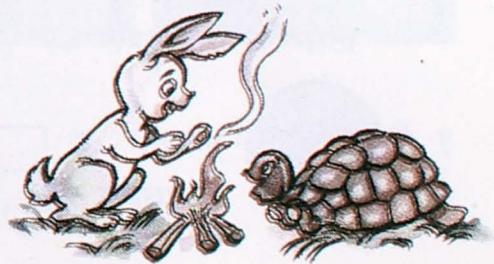
ऑक्टोबर	<input type="text"/>
जानेवारी	<input type="text"/>
नोव्हेंबर	<input type="text"/>
जून	<input type="text"/>
फेब्रुवारी	<input type="text"/>
सप्टेंबर	<input type="text"/>
डिसेंबर	<input type="text"/>

७. जोड्या लावा.

महिना	क्रमांक
भाद्र	८
कार्तिक	१२
अग्रहायण	१०
फाल्गुन	६
श्रावण	९
पौष	३
ज्येष्ठ	५

८. पुढील महिन्यांचे क्रमांक लिहा.

चैत्र	<input type="text"/>
ज्येष्ठ	<input type="text"/>
माघ	<input type="text"/>
आश्विन	<input type="text"/>
आषाढ	<input type="text"/>
भाद्र	<input type="text"/>
फाल्गुन	<input type="text"/>

स्वाध्याय १८

नाणी, नोटा

१. खालील नोटा ओळखा व अशा जागेत योग्य रक्कम लिहा.

रु.

रु.

रु.

रु.

रु.

रु.

२. प्रत्येक चौकटीतील नाणी व नोटा मिळून किती रुपये होतात, ते अशा जागेत लिहा.

(१)

(२)

रु.

रु. पैसे

(३)

रु.

(४)

रु. पैसे

(५)

(६)

○ रु.

○ रु.

(७)

○ रु. ○ पैसे

(८)

○ रु.

३. चौकटीत योग्य संख्या लिहा.

(१) २० रुपये म्हणजे १० रुपयांच्या नोटा(७) ७० रुपये म्हणजे ५० रुपयांची नोट व १० रुपयांच्या नोटा(२) ५ रुपये म्हणजे १ रुपयांची नाणी(८) २२ रुपये म्हणजे ५ रुपयांची ४ नाणी, १ रुपयांची नाणी(३) ५० रुपये म्हणजे ५ रुपयांची नाणी(९) रु. म्हणजे ५० रुपयांची १ नोट, २० रुपयांच्या २ नोटा(४) रुपये म्हणजे २ रुपयांच्या ५ नोटा(१०) रु. म्हणजे ५० रुपयांची १ नोट, १० रुपयांच्या २ नोटा(५) ५० रुपये म्हणजे १० रुपयांच्या नोटा(६) रु. म्हणजे २० रुपयांच्या ३ नोटा

१. चौकटीत योग्य संख्या लिहा.

(१) प्रीतीजवळ ५ रुपयांच्या २ नोटा आहेत, तर तिच्याजवळ एकूण किती रुपये आहेत ?

(२) अग्रहायण महिना किती दिवसांचा असतो ?

(३) ग्रेगरियन वर्षामध्ये ३१ दिवसांचे किती महिने आहेत ?

(४) दुकानदाराला १० रुपयांची १ नोट देऊन २ रुपयांची किती नाणी घ्याल ?

(५) स्नेहलजवळ २ रुपयांची ३ नाणी, १ रुपयाची ४ नाणी व ५ रुपयांचे १ नाणे आहे, तर तिच्याजवळ एकूण रक्कम किती ?

(६) एकूण किती रुपये ?

(७) भाद्रच्या अगोदरचा महिना कोणता ?

.....

(८) जानेवारीच्या पुढील महिना कोणता ?

.....

(९) श्रावण महिन्याचा क्रमांक कितवा ?

.....

(१०) ग्रेगरियन वर्षामधील आठव्या महिन्याचे नाव काय ?

.....

(११) जमीरने दुकानदाराला २० रुपयांची १ नोट दिली, तर त्याने दुकानदाराकडून १० रुपयांची १ नोट व ५ रुपयांच्या किती नोटा घ्याव्या ?

(१२) मार्गील महिना मार्च होता, तर त्यापुढील महिना कोणता ?

(१३) पुष्करजवळ १० रुपयांच्या २ नोटा, ५ रुपयांची १ नोट व २ रुपयांच्या ३ नोटा आहेत, तर पुष्करजवळ एकूण किती रुपये आहेत ?

(१४) पुढील महिना जून आहे, तर त्या आधीचा महिना कोणता ?

(१५) उक्ता रविवार आहे, तर आज कोणता वार आहे ?

(१६) २० रुपयांच्या २ नोटा देऊन ५ रुपयांच्या किती नोटा घ्याल ?

(१७) मंगेशने ५ रुपयांचा १ पेन व प्रत्येकी २ रुपये प्रमाणे ३ पेन्सिली घेतल्या, तर त्याने दुकानदाराला किती रक्कम द्यावी?

२. चौकटीत दिलेल्या रकमेसाठी दिलेल्या रकमांची किती नाणी/नोटा द्याव्या लागतील?

५० रुपये

१ रुपयाची

नाणी

२ रुपयांची

नाणी

५ रुपयांची

नाणी

१० रुपयांच्या

नोटा

३. चौकटीत दिलेली रक्कम तयार होण्यासाठी पुढे दिलेल्या योग्य त्या नाणी/नोटांवर ✓ अशी खूण करा.

(१) ३७ रुपये

(२) ६१ रुपये

स्वाध्याय २०

बेरीज हातच्याची

१. बेरीज करा.

द	ए
२	५
+	७

द	ए
३	३
+	८

द	ए
२	४
+	९

द	ए
२	५
+	७

द	ए
३	५
+	६

द	ए
४	५
+	९

द	ए
५	४
+	६

द	ए
६	६
+	७

द	ए
८	७
+	८

द	ए
७	७
+	५

२. बेरीज करा.

$$(1) २६ + १७ \quad (2) ३४ + १८ \quad (3) ३३ + २९ \quad (4) १६ + २५ \quad (5) १९ + २३$$

द	ए
२	६
+	१
	७

द	ए
३	
+	

द	ए
६	
+	

द	ए
१	
+	

द	ए
१	
+	

$$(6) २७ + १८ \quad (7) ३७ + १९ \quad (8) ४३ + १७ \quad (9) ३८ + ३५ \quad (10) ४५ + २७$$

द	ए
२	७
+	१
	८

द	ए
३	
+	

द	ए
४	
+	

द	ए
३	
+	

द	ए
४	
+	

(१)

द	ए
२	६
+	
१	७

(२)

३	८
+	१
२	

(३)

१	५
+	२
३	

(४)

२	७
+	३
५	

(५)

द	ए
२	३
+	१
८	८

(६)

३	९
+	४
४	४

(७)

३	४
+	१
८	८

(८)

१	६
+	२
७	

(९)

३	३
+	२
९	

(१०)

१	१
+	२
३	

(११)

२	४
+	२
८	

(१२)

३	७
+	३
८	

(१३)

४	५
+	४
८	८

(१४)

५	६
+	३
७	

(१५)

६	३
+	२
९	

(१६)

३	६
+	१
७	

स्वाध्याय २१

वजाबाकी हातच्याची

१. वजाबाकी करा.

दशक	एकक
१	२
-	७

दशक	एकक
२	५
-	६

दशक	एकक
४	३
-	५

दशक	एकक
६	४
-	६

दशक	एकक
७	७
-	९

२. वजाबाकी करा.

$$(१) ५२ - १७$$

$$(२) २५ - १७$$

$$(३) ३४ - १९$$

$$(४) ३८ - १९$$

$$(५) ३१ - १६$$

दशक	एकक

दशक	एकक

दशक	एकक

दशक	एकक

दशक	एकक

$$(६) २५ - १९$$

$$(७) ४३ - २८$$

$$(८) ६७ - ४८$$

$$(९) ३० - १४$$

$$(१०) ४० - २७$$

दशक	एकक

दशक	एकक

दशक	एकक

दशक	एकक

दशक	एकक

$$(११) ५० - ४२ \quad (१२) ६० - ५५ \quad (१३) २५ - १७ \quad (१४) ५६ - ३८ \quad (१५) ४८ - १९$$

दशक	एकक

दशक	एकक

दशक	एकक

दशक	एकक

दशक	एकक

(१६)		(१७)		(१८)		(१९)		(२०)	
दशक	एकक								
३	७	७	६	९	२	८	८	६	४
-		-		-		-		-	
२	९	४	७	६	९	५	९	३	९

३. वजाबाकी करा.

(१)		(२)		(३)		(४)		(५)	
दशक	एकक								
४	५	९	१	७	५	६	८	५	२
-		-		-		-		-	
३	६	७	४	६	७	५	९	२	८
(६)		(७)		(८)		(९)		(१०)	
दशक	एकक								
४	३	६	५	६	४	८	७	७	४
-		-		-		-		-	
३	४	३	६	५	५	४	९	५	७
(११)		(१२)		(१३)		(१४)		(१५)	
दशक	एकक								
२	२	३	५	६	३	९	४	९	५
-		-		-		-		-	
१	७	२	९	५	२	८	८	६	८

१. पुढील उदाहरणांत कोणती क्रिया करायची हे ओळखून कोणती माहिती जास्त/कमी आहे ते लिहा.

(१) स्वरूपाने २९ फुलांपैकी काही फुलांचा हार केला, तर तिच्याजवळ किती फुले शिल्लक राहिली?

क्रिया -----

कमी/जास्त माहिती

(२) एका बागेत गुलाबाची १५, मोगऱ्याची २१ व जाईची ७ रोपे आहेत, तर बागेत मोगरा व जाईची मिळून एकूण रोपे किती आहेत?

क्रिया -----

कमी/जास्त माहिती

(३) विजयने तेलाचे ३४ डबे विकले. काही डबे विकायचे राहिले, तर दुकानदाराकडे एकूण किती तेलाचे डबे होते?

क्रिया -----

कमी/जास्त माहिती

(४) एका कळपात ७ गाई, ५ म्हशी व १२ शेळ्या आहेत, तर कळपात गाई व शेळ्यांची मिळून संख्या किती?

क्रिया -----

कमी/जास्त माहिती

(५) इयत्ता दुसरीत ३०, पहिलीत ३७ व तिसरीत २२ विद्यार्थी आहेत, तर पहिलीत दुसरीपेक्षा किती विद्यार्थी जास्त आहेत?

क्रिया -----

कमी/जास्त माहिती

(६) आसिफजवळ काही पुस्तके होती. बाबांनी त्याला १२ पुस्तके दिली, तर आसिफजवळ एकूण किती पुस्तके झाली?

क्रिया -----

कमी/जास्त माहिती

२. सोडवा.

(१) एका पेटीत १७ आंबे व दुसऱ्या पेटीत २८ आंबे आहेत, तर दोन्ही पेट्यांतील एकूण आंबे किती?

(२) वनिताने ४२ झाडांना पाणी घातले. ३९ झाडांना अनिताने पाणी घातले, तर दोघींनी मिळून किती झाडांना पाणी घातले?

दशक	एकक

आंबे

दशक	एकक

झाडे

(३) जॉनजवळ ५३ रुपये होते. बाबांनी त्याला आणखी १७ रुपये दिले, तर जॉनजवळ एकूण किती रुपये झाले?

दशक	एकक

रुपये

(४) जावेदजवळ २३ गोट्या आहेत. हमीदने त्याला १९ गोट्या दिल्या, तर जावेदजवळ एकूण किती गोट्या झाल्या?

दशक	एकक

गोट्या

(५) सुयशला इंग्रजीत ४५ व गणितात ५२ गुण मिळाले, तर त्याला दोन्ही विषयांत मिळून किती गुण मिळाले?

दशक	एकक

गुण

(६) अमितने ५० रुपयांची कंपासपेटी व ३५ रुपयांची गोष्टीची पुस्तके विकत घेतली, तर त्याने किती रुपये खर्च केले?

दशक	एकक

रु. खर्च

(७) रोशनीने काल पुस्तकाची ३७ पाने व आज ३६ पाने वाचली, तर एकूण किती पाने वाचली?

दशक	एकक

पाने

(८) हार करण्यासाठी सोनलने ६२ फुले आणली व हेमलने ३३ फुले आणली, तर हारासाठी एकूण किती फुले आणली?

दशक	एकक

फुले

१. सोडवा.

(१) सूरजने ५० रुपयांपैकी २७ रुपयांचा किराणा माल आणला, तर त्याच्याजवळ किती रुपये शिल्लक राहिले?

दशक	एकक

(२) ८५ कागदांपैकी ३८ कागद मुलांना वाटले, तर किती कागद उरले?

(३) सईदने २९ व मालतीने ३४ दोरीच्या उड्या मारल्या, तर मालतीने सईदपेक्षा किती उड्या जास्त मारल्या?

(४) एका कुरणात ३३ म्हणी व काही गाई मिळून ६१ गुरे चरत होती, तर गाईंची संख्या किती?

(५) दुसरीच्या वर्गात एकूण ४५ मुले आहेत. त्यांपैकी २७ मुली आहेत, तर वर्गात मुलगे किती?

(६) वाढदिवसानिमित्त वर्गात वाटण्यासाठी अबीदने ५० पेन्सिली आणल्या. त्यांतील ४५ पेन्सिली वाटल्या, तर त्याच्याजवळ किती पेन्सिली शिल्लक राहिल्या?

२. सोडवा.

(१) ४० फुलांचा हार करायचा आहे. परंपरा २७ फुले आहेत, तर हार करण्यासाठी आणखी किती फुले लागतील?

(२) अकबरजवळ ३२ गोळ्या होत्या. प्रीतीने त्याला आणखी ८ गोळ्या दिल्या, तर त्याच्याजवळ एकूण किती गोळ्या होतील?

(३) एका तारेवर २५ कबुतरे व १७ कावळे होते, तर तारेवर एकूण किती पक्षी होते?

(४) वर्गातील ५१ मुलांपैकी ४४ मुलांनी खेळांच्या स्पर्धेत भाग घेतला, तर किती मुलांनी स्पर्धेत भाग घेतला नाही?

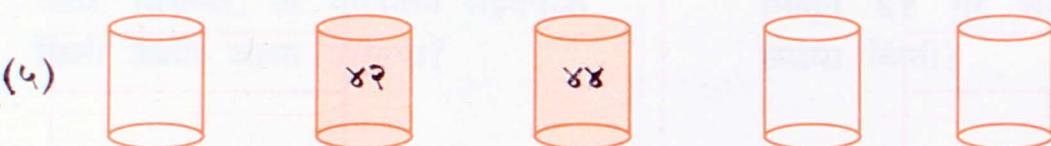
(५) एका कार्यक्रमासाठी ६५ खुच्या मांडल्या होत्या. त्यांतील १७ खुच्या रिकाम्या राहिल्या, तर किती खुच्यांवर माणसे बसली होती?

(६) कवायतीसाठी पहिलीच्या वर्गातील ४५ मुले व दुसरीच्या वर्गातील ४७ मुले मैदानावर जमली, तर एकूण किती मुले मैदानावर जमली?

स्वाध्याय २४

टप्प्याने संख्या

१. टप्प्याने येणाऱ्या संख्या लिहा.

२. टप्प्यांचा क्रम ओळखून जोड्या लावा.

२४, २६, २८

३ चा टप्पा

३२, ३५, ३८

१० चा टप्पा

४०, ४५, ५०

२ चा टप्पा

५५, ६५, ७५

५ चा टप्पा

३७ ४१ ४५

७ चा टप्पा

१० १७ २४

४ चा टप्पा

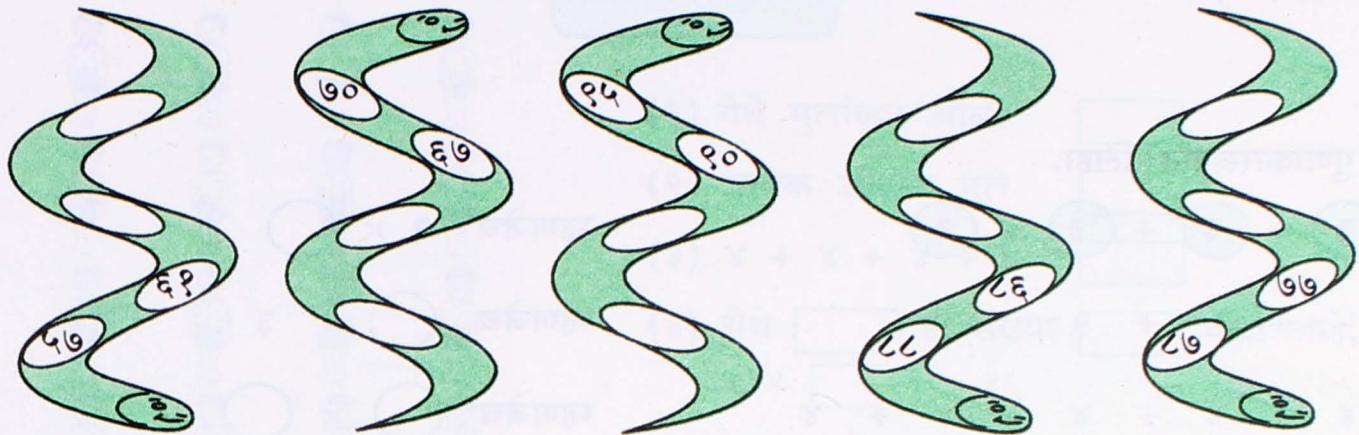
६ १२ १८

८ चा टप्पा

१६ २४ ३२

६ चा टप्पा

३. टप्प्याने येणाऱ्या संख्या लिहा.

४. चौकटींतील संख्या पाहा. टप्पा ओळखा आणि टप्पा रिकाऱ्या चौकटींत लिहा.

(१)	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		चा टप्पा
(२)	२	४	६	८	१०	१२	१४	१६	१८	२०	२२	२४		चा टप्पा
(३)	४	८	१२	१६	२०	२४	२८	३२	३६	४०	४४	४८		चा टप्पा
(४)	९	१२	१५	१८	२१	२४	२७	३०	३३	३६	३९	४२		चा टप्पा
(५)	१५	२०	२५	३०	३५	४०	४५	५०	५५	६०	६५	७०		चा टप्पा

५. पुढे टप्प्याने संख्या दिल्या आहेत. त्या अभ्यासा व चौकटींत योग्य संख्या लिहा.

(१) ५ ११ १४ १७ २०

- ५ या संख्येत ३ मिळवल्यास मिळतात.
- ११ या संख्येत ३ मिळवल्यास मिळतात.
- १७ या संख्येत ३ मिळवल्यास मिळतात.

(२) ५ १५ २० २५ ३०

- ५ या संख्येत ५ मिळवल्यास मिळतात.
- १५ या संख्येत ५ मिळवल्यास मिळतात.
- २० या संख्येत ५ मिळवल्यास मिळतात.

१. गुणाकाररूपात लिहा.

$$3 + 3 + 3 + 3$$

म्हणजेच $3 \times \boxed{\quad}$

$$5 + 5 + 5$$

म्हणजेच $\boxed{\quad} \times 3$

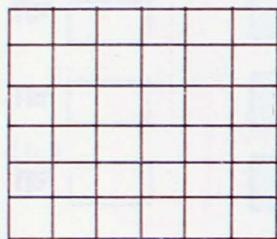
$$4 + 4 + 4 + 4 + 4$$

म्हणजेच $\boxed{\quad} \times \boxed{\quad}$

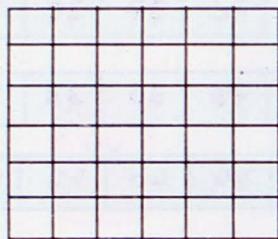
$$1 + 1 + \boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad}$$

म्हणजेच $\boxed{\quad} \times 6$

२. गुणाकाररूपातील उदाहरणावरून चौकटी रंगवा.

$$3 \times 4$$

$$5 \times 2$$

$$4 \times 6$$

३.

खोक्यांतील चेंडू पाहून खालील चौकटी पूर्ण करा.

(१) एकूण चेंडू किती?

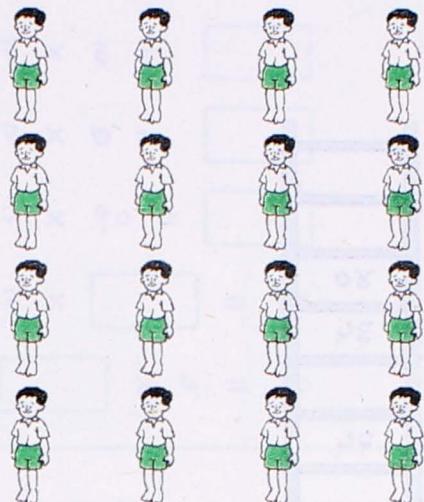
(२) एका खोक्यात चेंडू किती?

(३) $3 \times \boxed{\quad} = 18$

(४) $3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = \boxed{\quad}$

(५) दोन खोक्यांत चेंडू किती?

४. मुलांच्या रांगा पाहा व चौकटी पूर्ण करा.

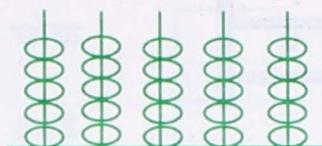
(१) येथे मुलांच्या ओळी

(२) प्रत्येक ओळीत मुले

$$(३) ४ + ४ + ४ + ४ = \boxed{\quad}$$

(४) येथे ही संख्या वेळा आहे, म्हणून
 $4 \times \boxed{\quad} = 16$

५. (१)

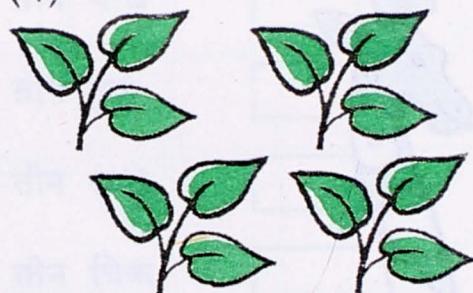
बेरीजरूपात मांडणी

गुणाकाररूपात मांडणी

$$5 + \boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \times \boxed{\quad}$$

(२)

बेरीजरूपात मांडा

गुणाकाररूपात मांडणी

$$3 + \boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \times \boxed{\quad}$$

६. बेरजेच्या रूपात लिहा.

(१) 4×3 म्हणजेच

$$\boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad}$$

(२) 5×6 म्हणजेच

$$\boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad}$$

(३) 10×4 म्हणजेच

$$\boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad}$$

(४) 6×4 म्हणजेच

$$\boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad}$$

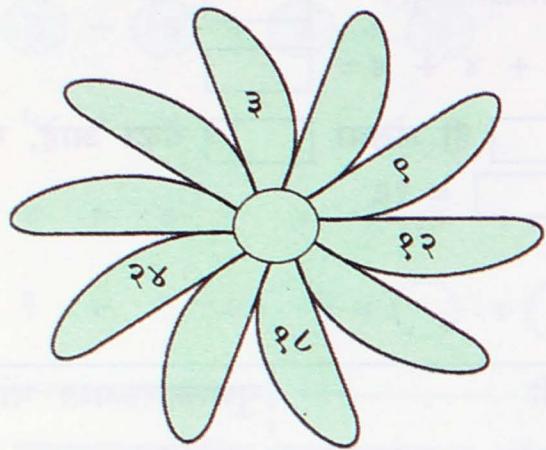
(५) 7×3 म्हणजेच

$$\boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad}$$

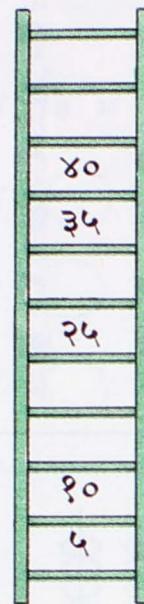
(६) 8×4 म्हणजेच

$$\boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad} + \boxed{\quad}$$

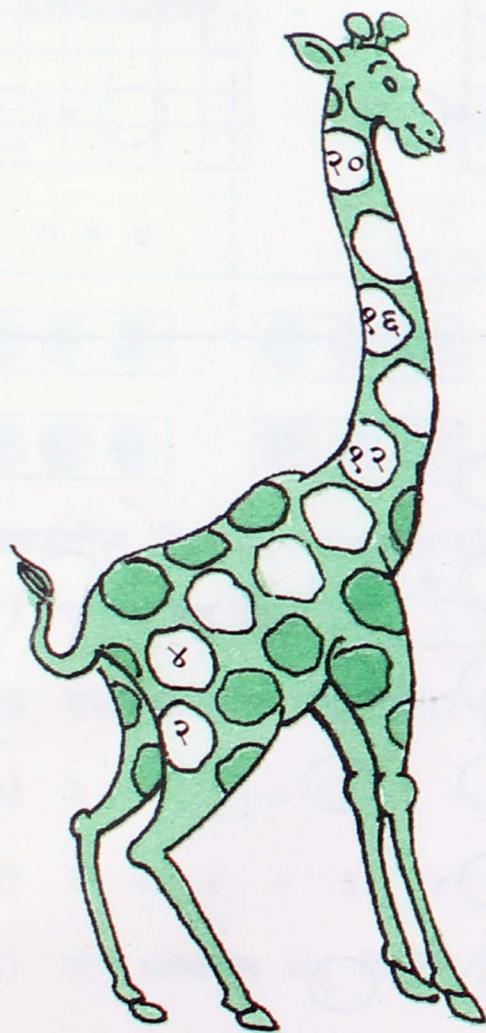
१. रिकाम्या जागा भरा.

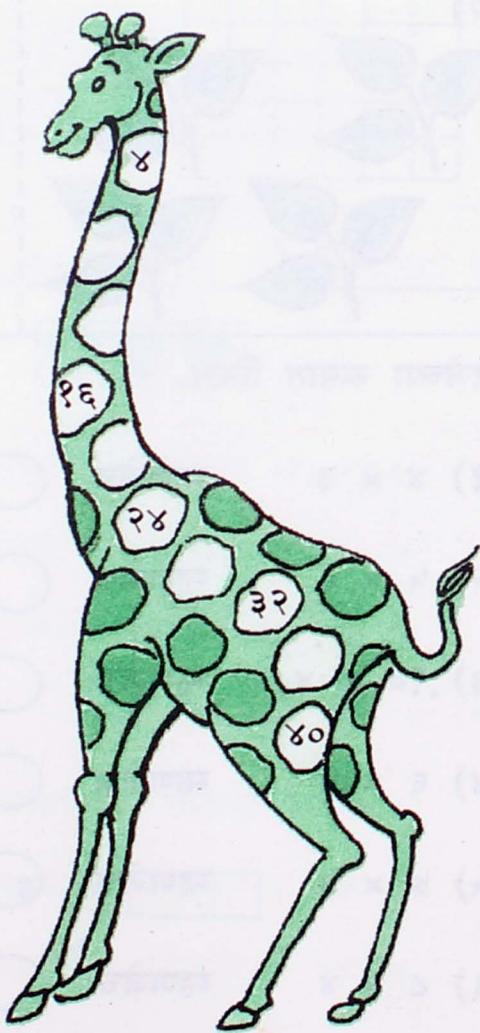
२.

३.

४.

१. रिकाम्या जागा भरा.

$$2 \times 3 = \boxed{}$$

$$2 \times 7 = \boxed{}$$

$$2 \times 10 = \boxed{}$$

$$2 \times \boxed{} = 18$$

$$\boxed{} \times 5 = 10$$

२. किती ते लिहा.

बे एके

बे त्रिक

बे आठे

बे चोक

बे दाहे

बे साते

३. किती ते लिहा.

तीन चोक

तीन आठे

तीन पाचे

तीन दुणे

तीन साते

तीन त्रिक

४. किती ते लिहा.

पाच साते

पाच त्रिक

पाच दाहे

पाच चोक

पाच आठे

पाच नवे

५. किती ते लिहा.

चार दाहे

चार सक

चार नवे

चार त्रिक

चार दुणे

६. किती ते लिहा.

बे दुणे

तीन सक

चार पाचे

चार आठे

पाच पाचे

७. २ ते ५ चे पाढे पुढील चौकटीत लिहा.

२	३	४	५

८. २ ते ५ चे पाढे पुढील चौकटीत लिहा.

२								
३								
४								
५								

९. वरील पाठ्यांचा वापर करा. रिकाम्या चौकटी भरा.

$$(1) 5 \times 4 = \boxed{}$$

$$(6) 3 \times 2 = \boxed{}$$

$$(2) 3 \times 2 = \boxed{}$$

$$(7) 4 \times 4 = \boxed{}$$

$$(3) 3 \times 3 = \boxed{}$$

$$(8) 5 \times 9 = \boxed{}$$

$$(4) 2 \times 7 = \boxed{}$$

$$(9) 5 \times \boxed{} = 30$$

$$(5) 2 \times \boxed{} = 6$$

$$(10) 4 \times \boxed{} = 32$$

१. बेरीज करा.

(१)

१	७
+ ३	५

(२)

२	६
+ ३	७

(३)

३	७
+ २	७

(४)

४	५
+ ३	६

(५)

३	५
+ ३	६

(६)

३	४
+ ३	९

(७)

४	४
+ ३	६

(८)

५	५
+ २	७

(९)

४	८
+ २	७

(१०)

६	३
+ ३	६

२. वजाबाकी करा.

(१)

४	२
- २	६

(२)

६	२
- २	६

(३)

५	३
- ३	५

(४)

६	६
- २	७

(५)

५	७
- २	८

(६)

९	०
- ४	६

(७)

४	२
- ३	९

(८)

७	१
- ४	७

(९)

९	३
- ४	७

(१०)

४	०
- ३	२

३. सोडवा.

(१) एका टोपलीत ३८ व दुसऱ्या टोपलीत ३७ आंबे आहेत, तर एकूण आंबे किती आहेत?

(२) एका बागेत गुलाबाची ४७ आणि मोगऱ्याची २८ झाडे आहेत, तर दोन्ही प्रकारची मिळून झाडे किती?

(३) श्यामला गणितात ५३ गुण व इंग्रजीत ३८ गुण मिळाले, तर त्याला एकूण गुण किती मिळाले?

(४) सरिताने ६४ रुपयांचे तेल व १७ रुपयांची भाजी विकत घेतली, तर तिने एकूण किती खर्च केला?

(५) सुनीलने ४५ रुपयांची पुस्तके व २६ रुपयांच्या वह्या खरेदी केल्या, तर त्याने किती रुपये दुकानदारास क्यावे?

(६) एका दुकानात ५३ सुती साड्या व २८ रेशमी साड्या आहेत, तर दुकानात एकूण साड्या किती आहेत?

४. सोडवा.

- (१) एका दुकानातील ६४ नारळांपैकी ३५ नारळ विकले गेले, तर किती नारळ उरले?
- (२) दुसरीतील ७३ पैकी २५ मुले सहलीला आली नाहीत, तर किती मुले सहलीला आली?
- (३) गोठ्यात २७ गाई व काही म्हशी मिळून ५३ गुरे आहेत, तर म्हशी किती आहेत?
- (४) ८५ कागदांपैकी ४९ कागद वाटले, तर किती कागद बाकी राहिले?
- (५) एका वर्गात ८० मुले आहेत, त्यांपैकी ४३ मुले आहेत, तर मुली किती?
- (६) डब्यात २८ लाङू होते. त्यांपैकी १९ लाङू संपले, तर आता किती लाङू उरले?

५. विचारलेल्या टप्प्याने येणाऱ्या संख्या लिहा.

(१) १६ पासून सुरुवात करून २ च्या टप्प्याने येणाऱ्या संख्या चौकटीत लिहा.

१६, , , ,

(२) ६९ पासून सुरुवात करून ३ च्या टप्प्याने येणाऱ्या संख्या चौकटीत लिहा.

६९, , , ,

(३) १४ पासून सुरुवात करून १० च्या टप्प्याने येणाऱ्या संख्या चौकटीत लिहा.

१४, , , , , ,

६. दिलेल्या संख्यांचा टप्पा ठरवा व रिकाम्या चौकटीत संख्या लिहा.

(१)

१५	१८				२७	१७		१३		८९
----	----	--	--	--	----	----	--	----	--	----

(२)

३९	४१	४३			४७	९१	८७	८३		
----	----	----	--	--	----	----	----	----	--	--

(३)

६६			७६	८१		६१	५१			२१
----	--	--	----	----	--	----	----	--	--	----

(४)

५१	५५					५५		६५		
----	----	--	--	--	--	----	--	----	--	--

(५)

	७१			६५	६२	७२				३२
--	----	--	--	----	----	----	--	--	--	----

७. गुणाकारस्त्रपात लिहा.

तीन त्रिक

चार पाचे

तीन सक

पाच चोक

पाच नवे

बे आठे

८. रिकाम्या जागी योग्य संख्या लिहा

(१) $4 \times 7 =$ (६) $5 \times$ = १५ (११) $\times 9 =$ १८

(२) $1 \times 5 =$ (७) $4 \times 6 =$ (१२) $\times 7 =$ ३५

(३) $5 \times$ = ४० (८) $2 \times 5 =$ (१३) $2 \times$ = १६

(४) $3 \times 8 =$ (९) $4 \times$ = २० (१४) $3 \times 7 =$

(५) $2 \times$ = १४ (१०) $5 \times$ = २५ (१५) $4 \times$ = १६

९. दिलेल्या संख्या ज्या पाढ्यांत आहेत त्यांच्याभोवती ○ अशी खूण करा.

संख्या
२०
१०
४०
२४
१५

पाढे			
५	२	३	४
२	३	४	५
४	५	३	२
३	४	५	२
२	३	४	५

१०. सोडवा.

(१)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 3 & 4 \\ \hline 2 & 1 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(२)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 1 & 3 \\ \hline 6 & 9 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(३)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 6 & 4 \\ \hline 1 & 5 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(४)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 4 & 3 \\ \hline 2 & 9 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(५)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 6 & 4 \\ \hline 5 & 6 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(६)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 7 & 3 \\ \hline 3 & 9 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(७)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 2 & 9 \\ \hline 4 & 6 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(८)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 3 & 7 \\ \hline 1 & 5 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(९)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 2 & 1 \\ \hline 1 & 8 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(१०)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 6 & 7 \\ \hline 5 & 9 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(११)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 4 & 6 \\ \hline 3 & 6 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(१२)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 4 & 8 \\ \hline 2 & 9 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(१३)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 5 & 7 \\ \hline 3 & 6 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(१४)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 3 & 5 \\ \hline 1 & 5 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(१५)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 6 & 7 \\ \hline 0 & 0 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(१६)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 7 & 9 \\ \hline 1 & 5 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(१७)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 4 & 6 \\ \hline 2 & 9 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(१८)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 4 & 7 \\ \hline 2 & 5 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(१९)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 7 & 6 \\ \hline 1 & 9 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(२०)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 1 & 2 \\ \hline 4 & 9 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(२१)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 4 & 0 \\ \hline 1 & 5 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(२२)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 6 & 6 \\ \hline 2 & 6 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

(२३)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 1 & 0 \\ \hline 1 & 6 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

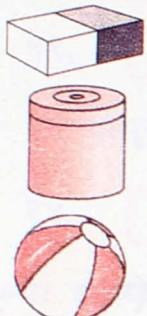
(२४)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 7 & 1 \\ \hline 3 & 9 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

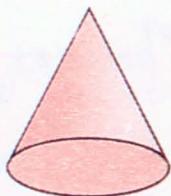
(२५)

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline 9 & 6 \\ \hline 1 & 9 \\ \hline \end{array} \end{array}$$

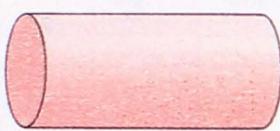
१. खालील आकृत्यांचे आकार लिहा.

वस्तू	आकृतीचा आकार

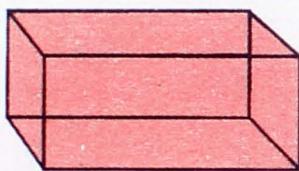
२. जोड्या लावा.

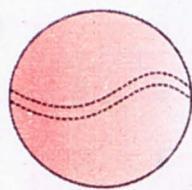
दंडगोल

शंकू

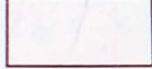

गोल

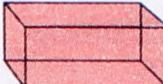
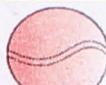
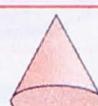

इष्टिकाचिती

३. खालील आकाराच्या प्रत्येकी दोन वस्तूंची नावे लिहा.

आकार	वस्तूंची नावे	
		
		
		
		

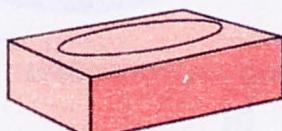
४. खालील आकाराच्या प्रत्येकी दोन वस्तूंची नावे लिहा.

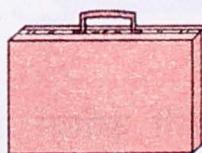
आकार	वस्तूंची नावे	
		
		
		
		

५. खालील चित्रे पाहा. गोलासमोर १, शंकुसमोर २, इष्टिकाचितीसमोर ३, दंडगोलासमोर ४ लिहा.

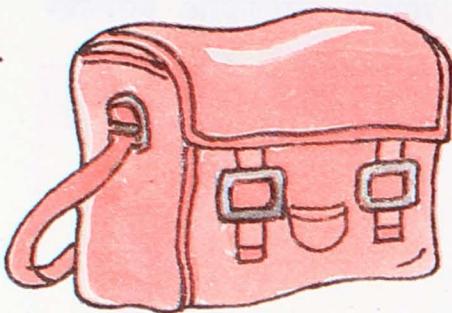

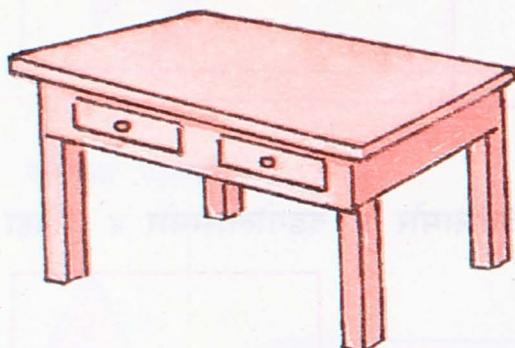
१.

- (१) तुमच्या दप्तराची लांबी व रुंदी वितीने मोजा व चौकटीत लिहा.

लांबी विती

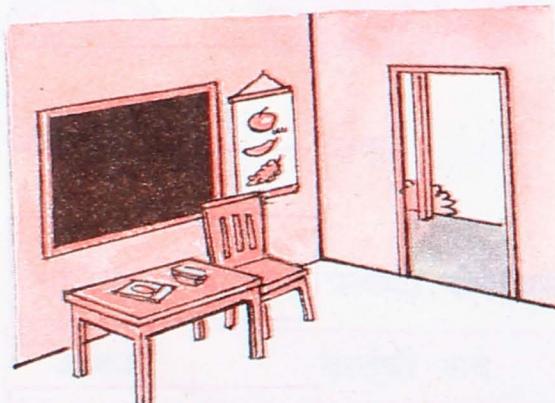
रुंदी विती

- (२) वर्गातील टेबलाची लांबी व रुंदी हाताने मोजा व चौकटीत लिहा.

लांबी हात

रुंदी हात

- (३) वर्गखोलीची लांबी व रुंदी पावलांनी मोजा व चौकटीत लिहा.

लांबी पावले

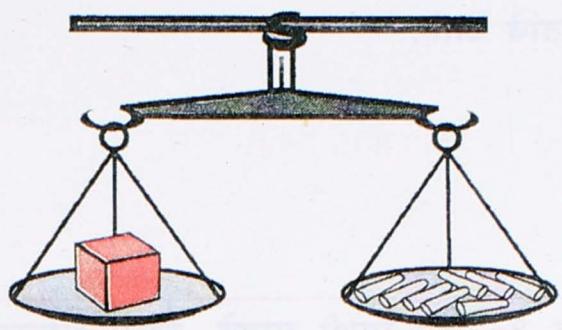
रुंदी पावले

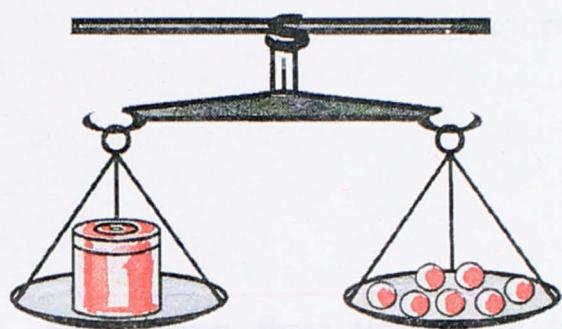
- (४) वर्गातील फळा जमिनीपासून किती उंचीवर आहे ते वितीने मोजा व चौकटीत लिहा.

फळा जमिनीपासून विती
उंचीवर आहे.

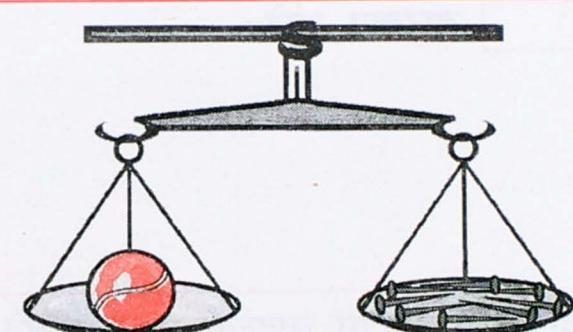
२. तराजूमधील वस्तूचे वजन चौकटीत लिहा.

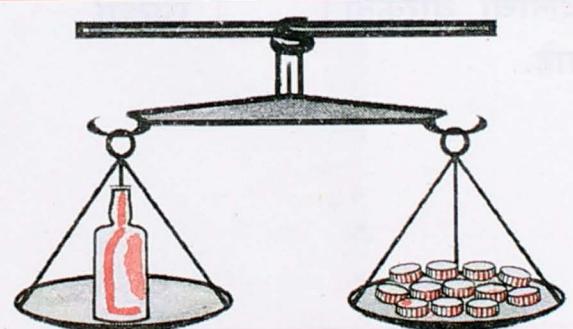
या ठोकळ्याचे वजन खडू आहे.

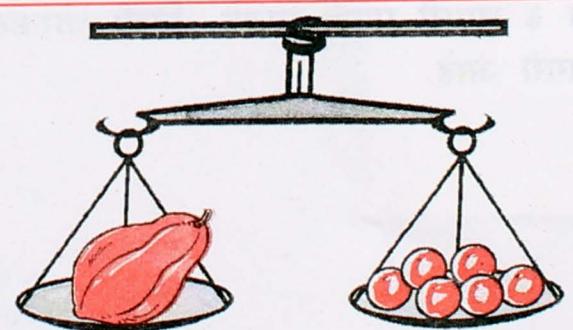
या डब्याचे वजन गोठ्या आहे.

या चेंडूचे वजन खिळे आहे.

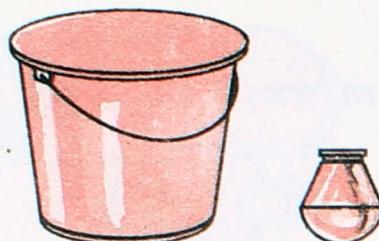
या बाटलीचे वजन झाकणे आहे.

या फळाचे वजन लिंबे आहे.

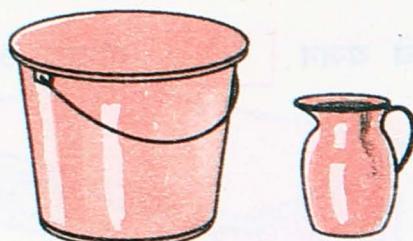
३. चौकटीत योग्य संख्या लिहा.

(१)

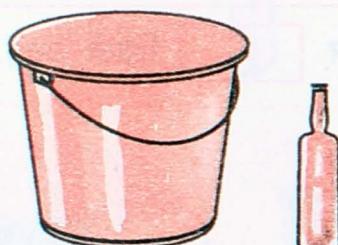
या बादलीत १२ तांबे पाणी मावते. तिची धारकता तांबे आहे.

(२)

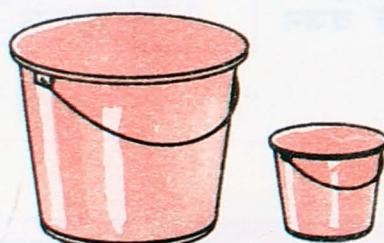
या बादलीत १० जग पाणी मावते. तिची धारकता जग आहे.

(३)

या बादलीत १५ बाटल्या पाणी मावते. तिची धारकता बाटल्या आहे.

(४)

मोठ्या बादलीत ९ छोट्या बादल्या पाणी मावते.
मोठ्या बादलीची धारकता छोट्या बादल्या आहे.

(५)

या बादलीत ३ घागरी पाणी मावते. तिची धारकता घागरी आहे.

शिक्षणाचा अधिकार

सर्व शिक्षा अभियान
सारे शिकूया, पुढे जाऊया

G00019286

विद्यार्थ्यांशी हत्तमुळे

- नियमितपणे स्वाध्यायातील प्रश्न स्वप्रयत्नाने सोडवा.
- स्वप्रयत्नाने उदाहरणे सोडवल्यास तुमचा आत्मविश्वास निश्चितपणे वाढणार आहे.
- एखादा प्रश्न सोडवताना अडचण वाटल्यास नाउमेद होऊ नका. त्या प्रश्नासंबंधी पाठ्यपुस्तकातील भागाचे वाचन करा. त्यानंतर तो प्रश्न तुम्हाला सोडवता येईलच अशी खात्री बाळगा.
- पाठ्यपुस्तकात नमुन्यादाखल काही उदाहरणे सोडवून दाखवली आहेत त्यात दिलेल्या रीतीप्रमाणेच रीत लिहा.
- वर नमूद केल्याप्रमाणे प्रयत्न करून देखील प्रश्न सोडवता आला नाही, तर दुसऱ्या दिवशी तुमच्या शिक्षकांना मोकळेपणाने अडचण सांगून त्यांचे मार्गदर्शन घ्या.
- स्वाध्यायातील उदाहरणे पेन्सिलने सोडवा. स्वाध्यायपुस्तिकेवर खाडाखोड होणार नाही याची दक्षता घ्या.
- तुम्ही हे स्वाध्याय नियमितपणे व शक्यतो इतरांची मदत न घेता सोडवल्यास तुमची गणित विषयातील प्रगती नक्की वाढेल आणि तुम्हाला गणित विषय आवडू लागेल.

महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम
संशोधन मंडळ, पुणे.

₹ १६.००